

КУИЪР РОМА

СИЛАТА Е В НАС!

QUEER ROMA

WE'VE GOT THE POWER!

30.09.-07.11.2021
СОФИЯ КУИЪР ФОРУМ
SOFIA QUEER FORUM

София куиър форум 2021: Куиър рома: Силата е в нас!
Sofia Queer Forum 2021: Queer Roma: We've Got the Power!

Куратори: Мартина Стефанова, Селма Селман и Чонга Питър Лий
Curators: Martina Stefanova, Selma Selman and Chongha Peter Lee

Съставителки: Мартина Стефанова и Боряна Росса
Editors: Martina Stefanova and Boryana Rossa

КЧИЪР РОМА: СИЛАТА Е В НАС!

СОФИЯ КЧИЪР ФОРУМ 2021

QUEER ROMA: WE'VE GOT THE POWER!

SOFIA QUEER FORUM 2021

ЛевФем LevFem
София | 2022 | Sofia

София | Sofia
ЛевФем | LevFem
2022

София куиър форум 2021: Куиър рома: Силата е в нас!
Sofia Queer Forum 2021: Queer Roma: We've Got the Power!

© Куратори: Мартина Стефанова, Селма Селман и Чонга Питър Лий
© Curators: Martina Stefanova, Selma Selman and Chongha Peter Lee

© Съставителки: Мартина Стефанова и Боряна Росса
© Editors: Martina Stefanova and Boryana Rossa

На предна корица: Селма Селман, *Няма място!* (2019)
On the front cover: Selma Selman, *No Space!*, (2019)

© Превод от/на български и английски: Боряна Росса
© Translation from/to Bulgarian and English: Boryana Rossa

© Корица, графично оформление и предпечат: Олег Мавроматти
© Cover, design and layout: Oleg Mavromatti

Редакция и корекция: Станимир Панайотов
Copyediting and proof-reading: Stanimir Panayotov

© Фотодокументация: Михаил Новаков
© Photo documentation: Mihail Novakov

© Авторы: Боряна Росса, Селма Селман и Чонга Питър Лий, Мартина Стефанова
© Authors: Boryana Rossa, Selma Selman and Chongha Peter Lee, Martina Stefanova

© Участници: Роберт Габрис, Гибо Бейби, Войн де Войн, Едгар Ендрес, Ива Казева, Викенти Комитски, Донка Кьосева, Лекси Флор, Лили МартО, Тодор Митев, Станимир Панайотов, Чонга Питър Лий, Pretty Loud, Боряна Росса, Аарон Рот, Селма Селман, Алина Сербан, Мартина Стефанова
© Participants: Voin de Voin, Edgar Endress, Robert Gabris, Gibo Baby, Iva Kazeva, Vikenti Komitski, Donka Kyoseva, Lexi Fleurs, Lili MartO, Todor Mitev, Stanimir Panayotov, Chongha Peter Lee, Pretty Loud, Boryana Rossa, Aaron Roth, Selma Selman, Alina Şerban, Martina Stefanova

ISBN: 978-619-92174-1-2 (печатно издание)
ISBN: 978-619-92174-2-9 (pdf, ел. издание; download: <https://levfem.org>)

СЪДЪРЖАНИЕ

CONTENTS

МАНИФЕСТ: СИЛАТА Е В НАС!

Селма Селман и Чонга Питър Лий

12

MANIFESTO: WE'VE GOT THE POWER!

Selma Selman and Chongha Peter Lee

14

КУИЪР РОМА: СИЛАТА Е В НАС!

Мартина Стефанова

20

QUEER ROMA: WE'VE GOT THE POWER!

Martina Stefanova

22

МАНИФЕСТ НА БЪДЕЩЕТО:

Експозицията в Софийски Арсенал – Музей за съвременно изкуство

Боряна Росса

24

MANIFESTO OF THE FUTURE:

The Exposition in Sofia Arsenal – Museum of Contemporary Art

Boryana Rossa

30

ИЗЛОЖБИ

EXHIBITIONS

СОФИЙСКИ АРСЕНАЛ - МУЗЕЙ ЗА СЪВРЕМЕНО ИЗКУСТВО

SOFIA ARSENAL - MUSEUM OF CONTEMPORARY ART

35

ГАЛЕРИЯ ДОЗА

DOZA GALLERY

41

ÆTHER

55

КУИЪР РОМА : СИЛАТА Е В НАС!

ПЪРФОРМАНСИ PERFORMANCES

61

ДИСКУСИИ DISCUSSIONS

69

РАЗГОВОР

на Мартина Стефанова с Донка Кьосева

70

CONVERSATION

by Martina Stefanova with Donka Kyoseva

72

ДИСКУСИЯ :

Художествени платформи на ромските артисти
*Роберт Габрис, Донка Кьосева, Селма Селман, Чонга Питър Лий,
Мартина Стефанова, Боряна Росса и Станимир Панайотов*

74

DISCUSSION:

Roma Artists' Platforms of Expression
*Robert Gabris, Donka Kyoseva, Selma Selman, Chongha Peter Lee,
Martina Stefanova, Boryana Rossa and Stanimir Panayotov*

84

БИОГРАФИИ

BIOGRAPHIES

92

Гибо Бейби
Роберт Габрис
Войн де Войн
Едгар Ендрес
Викенти Комитски
Донка Кьосева с Ива Казева
Тодор Митев
Станимир Панайотов
Чонга Питър Лий
Pretty Loud
Боряна Росса
Аарон Рот
Селма Селман
Алина Сербан
Мартина Стефанова
Лекси Флър с Лили Марто

Gibo Baby
Robert Gabris
Voin de Voin
Edgar Endress
Vikenti Komitski
Donka Kyoseva with Iva Kazeva
Todor Mitev
Stanimir Panayotov
Chongha Peter Lee
Pretty Loud
Boryana Rossa
Aaron Roth
Selma Selman
Alina Şerban
Martina Stefanova
Lexi Fleurs with Lili MartO

Селма Селман и Чонга Питър Лий, *Силата е в нас!*, 2021, плакат
Selma Selman and Chongha Peter Lee, *We've Got the Power!*, 2021, poster

Ние не правим просто поредния символичен жест. Ние призоваваме към преосмисляне на нашите възможности и колективното ни бъдеще, отчитайки чувствителността и проблемите на силно дискриминираното население – и създаване на пространство за обмен на инструменти и технологии за овластяване.

Как може да се съпротивлява едно физическо тяло?

Как може да се съпротивлява едно дигитално тяло?

Как изкуството би могло да се използва като правен инструмент за съпротива?

Как да се изгради общност на съпротива с помощта на социалните медии?

Ние сме особено заинтересовани от повторното контекстуализиране на възможните егалитарни разпределения на умения и знания у потиснатото население по отношение на историческите промени в социалните норми и отношения, новите разбирания на настоящето от гледна точка на квантовата механика и като резултат на безкрайните възможни вариации на индивидуална субектност.

Освен това ние ще използваме изкуството като инструмент за разрешаване на социално-правни конфликти. Когато ангажираме новите технологии и медии за тази цел, можем да разширим изразните възможности на телата си, да създадем взаимни и самоеманципиращи се социални отношения и договори и намалим количеството енергия, което използваме за комуникация и координация.

Когато преподаваме знания и умения, насърчаващи автодидактичност и самоанализ, нарушаваме йерархията на функционално, а не само на символично ниво. Отделните тела развиват по-сложни способности както физически, така и концептуални на етическо ниво, които позволяват по-егалитарни, разнообразни и гъвкави социални отношения.

Всички тези изследвания на съпротивата могат да бъдат значително ускорени чрез сътрудничество в общността и развитие на пространство, предоставено за самоанализ на нашата споделена човечност. Никой отделен индивид по своята същност не е по-голям или по-малък от другия; всички ние се стремим към по-сложни форми на съществуване. Като такива всички ние ще се окажем в момент, в който взаимопомощта, физическа или концептуална, чрез лични или дигитални средства, използвани от един индивид, може да спаси живота на друг.

Нека да признаем, че привилегированите потискат малцинства като ромите, но че потиснатите малцинства възпроизвеждат същата дискриминираща логика върху още по-уязвими малцинства като куиър ромите. Имайки това предвид, бихме искали да си представим и да конструираме поведенчески дискурс от позицията на „суперпозиционния охранител“ [1].

Идеята за „суперпозиционния охранител“ черпи от понятието „авангард“, присъстващо в културните процеси, съществуващи и във военното дело, и в

изкуството, като същевременно тази идея се слива с емпиричната основа на квантовите компютърни науки, за да предложи нови възможности за солидарност, която отказва възпроизвеждането на дискриминационните логики от самите дискриминирани. Разбирайки, че такава нова форма на солидарност може да бъде непривична, ние ще контекстуализираме неизбежните конфликти по време на процеса на колективното ни самообучение.

И накрая, ние не искаме да попаднем в капана на символичните ритуали или на масовите дискусии, които не водят до конкретна промяна и до подобрене на условията ни на живот. В историята има прецеденти, в които хората се събират и импровизират набързо нови стратегии за използване на технологиите и медиите, стратегически нарушавайки баланса на силите, установени от мнозинството. Затова, с този манифест, ние отваряме пространство за интелектуалците и изобретателите да историзират, да разработват стратегии и да експериментират етично с властта, дадена им от инструменти, които не само могат да ни помогнат да оцелеем – но дори и по-добре – да процъфтяваме! По дефиниция повечето от нас сме хора, които не се възползват от неравенствата в обществото, различно от онези, които се възползват от тях. Както казват Snap! – „Силата е в нас!“

[1] Квантова суперпозиция е фундаментален принцип на квантовата механика, според който частица, например електрон, съществува частично във всичките си теоретично възможни състояния едновременно; но когато се измерва или наблюдава, дава резултат, кореспондиращ на само една възможна конфигурация.

This is not simply another symbolic gesture. It is a call to rethink and reframe our possibilities and our collective futures specifically aware of the sensitivities and issues of heavily discriminated populations – and creating a space to exchange empowering tools and technologies.

How could a physical body resist?

How could a digital body resist?

How could art be used as a legal tool to resist?

How could a community of resistance be built using social media?

We are particularly interested in re-contextualizing possible egalitarian distributions of skills and knowledge in oppressed populations in terms of historical shifts in social norms and relations, new understandings of the present in terms of quantum mechanics, and as a result, the infinite possible variations of individual subjectivity. In addition, we will collect uses of art as a tool to resolve socio-legal conflicts. When we engage with new technologies and media with this aim, we can expand the expressive possibilities of our bodies, create mutually self-emancipating social relations and contracts, and reduce the amount of energy that we use for communication and coordination.

When we pass on knowledge and skills fostering autodidacticism and reflection, this disrupts hierarchy at the functional level, not simply the symbolic level. Individual bodies ethically develop more complex capacities, both physical and conceptual, which allow for more egalitarian, diverse, and flexible social relations.

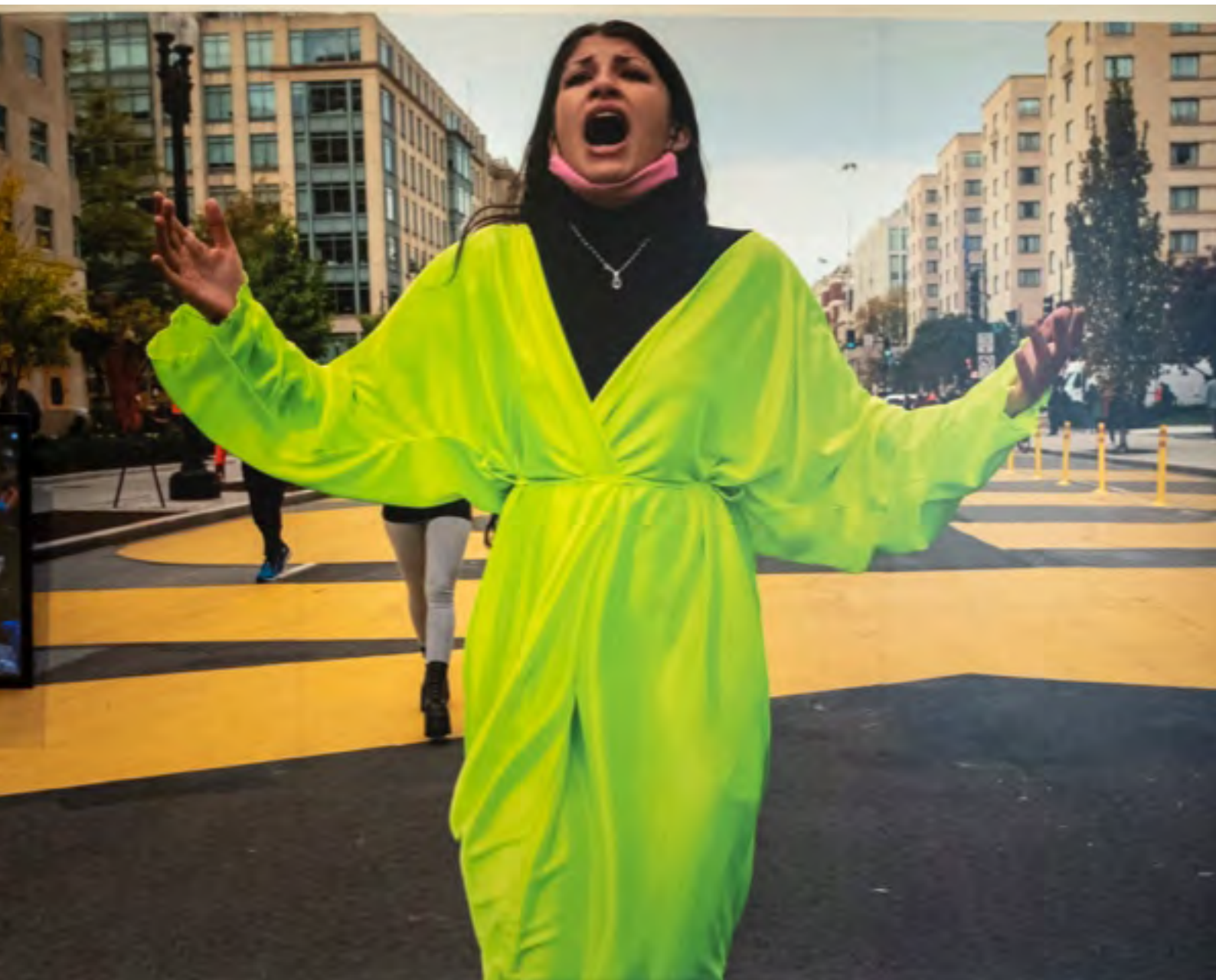
All of these explorations of resistance can be greatly accelerated through an empathetic community and space open for reflection on our shared humanity. No single individual is inherently greater or lesser than another; we are all moving towards more complex forms of being. As such, we all will face a time when mutual aid, either physical or conceptual, through in-person or digital means, from one individual can save the life of another.

Let us also acknowledge the reality that the privileged oppress minorities such as the Roma, and oppressed minorities reproduce oppressive logics upon more vulnerable minorities such as the queer Roma. With this in mind, we would like to imagine and construct a performative discourse from the point of view of a “Superpositional Guard”[1].

The “Superpositional Guard” draws from the idea of an “avant garde” from the cultural processes of both the military and art, while fusing it with the empirical grounding of quantum computing to pose a new possible solidarity which refuses the reproduction of oppressed logics by the oppressed. Understanding that a new form of solidarity may be uncomfortable, we will contextualize the inevitable conflicts as simply part of the process of collective learning.

[1] Quantum superposition is a fundamental principle of quantum mechanics. It states that, much like waves in classical physics, any two (or more) quantum states can be added together (“superposed”) and the result will be another valid quantum state; and conversely, that every quantum state can be represented as a sum of two or more other distinct states.

Finally, we do not want to get trapped in symbolic rituals or massive discussions that do not affect concrete change and improve our conditions of living. There is precedence in history for individuals to come together and rapidly improvise new grass-root strategies for using technology and media that strategically upset the balance of power from established majority forces. We open the space for intellectuals and inventors to historicize, strategize and ethically experiment with empowering uses of tools that can not only help us survive – but even better – thrive! By definition there are more of us who do not benefit from the inequities of society than there are who do. Like Snap! said – “We’ve Got the Power!”

Селма Селман, *Нямате си и представа!*, 2020, пърформанс в деня на президентските избори в САЩ, видео, 5 мин., между Black Lives Matter Plaza и Белия дом, Вашингтон

Документация: Сезар Хатум

Selma Selman, *You Have No Idea!*, 2020, performance on U.S. Election Day, video, 5 min., between Black Lives Matter Plaza and White House, Washington, D.C. Documentation: Cesar Hatum

КУИЪР РОМА: СИЛАТА Е ВНАС!

QUEER ROMA: **WE'VE GOT THE POWER!**

>> Гибо Бейби и Войн де Войн, *Огнена сила*, 2021, пърформанс
Gibo Baby and Voin de Voin, *Hot Power*, 2021, performance

„Куиър рома: Силата е в нас!“ е изданието на София куиър форум 2021, посветено на куиър идентичностите сред малцинствата от ромски произход и техният жизнен опит в международен контекст. За тази цел заедно с художниците Селма Селман и Чонга Питър Лий създадохме тазгодишното издание, включващо изложба на чуждестранни артисти от ромски произход в диалог с техни български колеги в пространствата на Софийски Арсенал – Музей за съвременно изкуство, галерия „ДОЗА“ и независимото пространство „Æther“.

Отчитайки честите прояви на омраза срещу другия, разделящи обществото, изданието на София куиър форум 2021 е вдъхновено от манифеста на Селман и Лий „Силата е в нас!“, който разглежда различни утопии за взаимовръзка между културите и възможностите за преосмисляне на колективното ни бъдеще отвъд дискриминацията, националността и сексуалността. Чрез физическото и дигиталното, двамата артисти създават ново пространство за обмен на инструменти и технологии, които да послужат за промяната. Техният манифест е представен и в трите пространства на събитието като акцент на форума и предпоставка за диалог с публиката с фокус върху ромската куиър общност. Част от участниците във форума разработват темата с поглед към утопичното и съвместно бъдеще, а част се позовават на популярни клишета в българското общество за ролята на половете.

В Софийски арсенал – Музей за съвременно изкуство са представени Роберт Габрис, Донка Кьосева, Селма Селман, Лекси Флор и Аарон Рот с творби-призови за действие и незабавна промяна, както и с поглед върху половата дискриминация и социалните роли, трансетническите съюзи и др. Магнетична и дълбока е поезията на Донка Кьосева, която посреща публиката на входа на два езика и е посветена на нейната женска връзка. В галерия „ДОЗА“ Кьосева също е подбрала поезия на млади българи от ромски произход, които са илюстрирани от Тодор Митев и стават част от серията плакати *Невъзможното посолство*, в създаването на които участват също Селман, Лий и Едгар Ендрес. От входа в галерията звучат песни, посветени на правата на жените в ромските общности. Това са серия от видеа на нашумелите Pretty Loud – женска ромска поп и рап група от Сърбия. Продължавайки тази линия, Войн де Войн ритуално събира в централната част на галерията ромски приказки и истории за известни ромски жени, станали исторически символи и почитани през различните епохи. Разположена до него, работата на художника Аарон Рот крещи в ярко червени светлини „Бъдеще“, а до него „циганското колело“ на Викенти Комитски се завърта с различни цветове в стenen шестметров абстрактен стикер, прокламирайки вечното движение и промяната. В независимото пространство „Æther“ е показан плакатът, придружаващ манифеста на Селман и Лий „Силата е в нас!“, както и филмът на Алина Сербан. Сербан е носителка на наградата за най-добра актриса на Германската актьорска гилдия и филмови награди през 2020 г. за главната си роля в *Циганска кралица*. Този филм е показан на специална прожекция в същото пространство, допълвайки темата за ролята на половете в обществото, както и взаимовръзката им с етноса и сексуалността.

Освен изложбата в трите пространства, София куиър форум 2021 бе оживен от редица пърформанси, сред които театралния спектакъл на Донка Кьосева и Ива Казева, разказващ за романтичната и страстна история на една междуетническа женска връзка, както и сътрудничество между нашумялата куиър интернет звезда Гибо Бейби с художника Войн де Войн, които чрез музика провокират публиката, засягайки темите за транс хората и клишетата, свързани с етноса и сексуалността.

“Queer Roma: We’ve Got the Power!” is the 2021 edition of Sofia Queer Forum, dedicated to queer identities among minorities of Roma origin and their lived experiences in an international context. For this purpose, together with the artists Selma Selman and Chongha Peter Lee, we created this year’s edition, including an exhibition of international artists of Roma origin in dialogue with their Bulgarian colleagues in three different locations.

Considering the frequent acts of hatred against others, which divide society, Sofia Queer Forum’s 2021 edition is inspired by Selman and Lee’s manifesto “We’ve Got the Power!” which examines various utopias of cultural interconnections and the possibilities of reimagining our collective future beyond discrimination, nationality, and sexuality. Through the physical and the digital, the two artists create a new space for an exchange of tools and technologies to facilitate change. Their manifesto is presented in all three locations of the event, as a highlight of the forum and a prerequisite for a dialogue with the audience, with a focus on the Roma queer community. Some of the participants in the forum develop the topic with a view toward a utopian future that we share, and some refer to popular clichés in Bulgarian society about gender roles.

Sofia Arsenal – Museum of Contemporary Art presents Robert Gabris, Donka Kyoseva, Selma Selman, Lexi Fleurs, and Aaron Roth with works that call for action and immediate change, as well as look at sexual discrimination and social roles, transethnic alliances, and more. Magnetic and deep is the poetry of Donka Kyoseva, who greets the audience at the entrance in two languages and speaks about her female relationship. At DOZA Gallery, Kyoseva has also selected poetry by young Bulgarians of Roma origin, which are illustrated by Todor Mitev and featured in the poster series *The Impossible Embassy* – a collaborative work with Selman, Lee and Edgar Endress. At the entrance of the gallery, the audience can hear songs dedicated to the rights of women in Roma communities. These are a series of videos by the sensational Pretty Loud – a female Romani pop and rap group from Serbia. Continuing this line, in the center of the gallery, artist Voin de Voin ritualistically collects Romani tales and stories about famous Romani women who have become historical symbols and are honored throughout the different eras. Next, artist Aaron Roth’s work screams *Future* in bright red lights, and next to it, Vikenti Komitski’s “gypsy wheel” spins with different colors in a six-meter abstract wall print, symbolizing eternal movement and change. At the independent Æther Art Space, the poster accompanying Selman and Lee’s manifesto “We’ve Got the Power!” is displayed, along with a video screening by Alina Șerban’s. Șerban won the Best Actress Award at the German Actors Guild Awards 2020 for her leading role in *Gipsy Queen*. This film was shown in a special screening in the same space, complementing the theme of gender roles in society, as well as their interrelationship with ethnicity and sexuality.

In addition to the exhibition in the three spaces, Sofia Queer Forum 2021 was animated by a number of performances, among them the theater performance by Donka Kyoseva and Iva Kazeva, about the romantic and passionate story of an interethnic lesbian relationship, as well as the collaboration between the famous queer internet star Gibo Baby and the artist Voin de Voin, who through music provoke the audience by touching on topics related to trans people and clichés on ethnicity and sexuality.

Роберт Габрис, *ИНСЕКТОПИЯ*, 2020 (детайл)
Robert Gabris, *INSECTOPIA*, 2020 (detail)

София куиър форум 2021: „Куиър рома: Силата е в нас!“ продължи изследването на пресичащи се идентичности чрез изкуството, което е в основата на София куиър форум от създаването му през 2012 г. Тази година фокусът беше конкретно върху пресечността на куиър и ромската идентичности и тяхната връзка с класовото неравенство и социалната изолация. Поканихме художниците Селма Селман и Чонга Питър Лий като куратори на форума и стартирахме работата по изданието с техния манифест „Силата е в нас!“ (за който ще стане дума по-нататък). Впоследствие включихме кураторката Мартина Стефанова, която трябваше да направи връзката между местната сцена и поканените от Селман и Лий артисти. Поради логистични причини и невъзможност за пътуване по време на пандемията от COVID-19, кураторската работа на място в България беше поета изцяло от нея, като селекцията на повечето чуждестранни художници беше направена от Селман и Лий, а техният манифест беше централната концептуална ос. Експозицията беше разпределена в три пространства: Софийски арсенал – Музей за съвременно изкуство (САМСИ), галерия „ДОЗА“ и независимото пространство „Ether“. Изложбите бяха съпътствани от програма от пърформанси и прожекции.

Манифестът „Силата е в нас!“ на Селман и Лий, централен за форума, представя футуристична перспектива за възможната солидарност между различията, с разбирането, че никой от нас няма единична идентичност – всички сме много неща едновременно, всички сме химери. Вдъхновявайки се от квантовата теория и идеята за квантовата суперпозиция манифестът предлага да „си представим и да конструираме поведенчески дискурс от позицията на ‚суперпозиционния охранител‘. Идеята за ‚суперпозиционен охранител‘ черпи от понятието ‚авангард‘ присъстващо в културните процеси, съществуващи и във военното дело и в изкуството, като същевременно я слива с емпиричната основа на квантовите компютърни науки, за да предложи нови възможности за солидарност, която отказва възпроизвеждането на дискриминативните логики от самите дискриминирани“. (Целият манифест е представен в експозицията в „Ether“).

Изложбата в САМСИ събира артисти с разнообразен опит, работещи в областта на пърформанс изкуството, текста, инсталацията и видеото и споделящи пресечни идентичности. Между тях са Роберт Габрис, Донка Кьосева, Селма Селман и Чонга Питър Лий, Аарон Рот, и Лекси Флор с Лили МартО. Пърформансът на Селма Селман *Нямате си и представа* от 2020 г. е повторение на известния ѝ едноименен пърформанс от 2016 г., но в контекста на протестите на „Животът на чернокожите има значение“ във Вашингтон преди президентските избори от 2020 г. По време на този пърформанс художничката крещи до изнемога „Нямате си и представа“, визирайки сегрегацията на ромите в обществото и изграждайки връзки с всяка друга маргинализирана общност по всяко място и време. Тази нейна намеса в градската среда на Вашингтон е на улицата, по която се стига до Белия дом, върху която по същото време е изписано с огромни жълти букви „Животът на чернокожите има значение“. Тази акция на едноименното движение е използвана от художничката като платформа за солидарност, за връзка между подобни опитности и като апел за колективно действие. Пърформансът продължава, докато художничката не може повече да крещи.

Роберт Габрис, *ИНСЕКТОПИЯ*, 2020. Изглед от галерията.

Gallery view of Robert Gabris, *INSECTOPIA*, 2020. Gallery view.

Второто произведение на художничката *Няма място!* (2019), показано в изложбата в САМСИ е нейното участие във Венецианското биенале през 2019 г. в ромския павилион с название на експозицията „ФутуРома“. Важно е да се отбележи, че въпреки футуристичното си име, експозицията във Венеция търпи критика чрез работата на Селман, която целенасочено използва дигитални медии за производство на работата си, както и за нейното показване. Видеото в САМСИ е едноканален вариант на 360° видео, което трябва да се гледа от телефон. В него художничката експонира себе си върху земното кълбо, крачейки през цялото възможно пространство и гонейки всички останали от него. Тя казва „Махай се! Къш! Не виждаш ли, че няма място за теб? Аз имам голямо тяло, то заема цялото пространство!“ Това метафорично, но радикално прогонване възпроизвежда усещанията на всички маргинализирани от

обществото, на липса на жизнено пространство. В същото време тази агресия е буквализация на формирането на частната собственост, издигната в култ в съвременното общество. Поставяйки себе си в ролята на собственичката, на прогонващата, Селман обръща ролите, използвайки типичен за различните движения за човешки права в изкуството метод (например много от феминистките художнички разменят ролите в изображенията, които създават; голяят модел-муза е мъж, а облеченият „гений-художник“ е жена). Но този неин жест е по-сложен от просто преобръщане. Работата ѝ, както се вижда от общия с Лий манифест, се развива в контекста на футуризма и се родее с афрофутуризма. Нейната работа визира бъдещето на ромите и на всички техни пресечности, като технологиите са разглеждани като метод за освобождение. „Прогонването“, което се е случило в 360° пространство на видеото представя една възможност за създаване на място, свободно от дискриминация, запазващо различностите не като причина за вражда, а като необходимо качество на едно съвместно и вълнуващо живеене. Това място, което ще побере само „голямото тяло“ на художничката или всъщност „голямото тяло“ на тази хибридна и химерична идентичност (много точно обяснена в манифеста, посредством квантовата теория) не оставя място за идеята за единичността, изключителността и вертикалната йерархия, в която има „важни“ и „неважни“ хора. Само изстреляни в космоса посредством технологиите ние може да видим каква чудовищна разделеност сме произвели на нашата планета Земя, в която всеки живее в своята идентичностна кутийка и гледа своя интерес в своето „място“. Или местенце. Само изстреляни в космоса, където (все още) няма собственост, и затова няма причина за война, можем да излъчваме послание за мир и за съвместно съществуване. От там ние, зрителите, наблюдаваме Селман, която иска да върне мира от космоса обратно на Земята, мира между всички едновременно съществуващи различности.

Роберт Габрис представя *ИНСЕКТОПИЯ* (2020), произведение, в което подобно на Селман критикува разделянето и класифицирането на различностите, идващо от музейните таксономии, което отново създава вражди и не позволява да се създадат връзки и солидарности. Той отново, като Селман, „завзема“ това разкъсвано от класификации и противоречия място и казва „Стига, това място има друго предназначение, сега аз съм тук и тези разделения трябва да отпаднат“. Работата му е реакция на минала изложба, в която той е поканен да участва като представител на маргинализиран етнос и сексуалност. Той се сблъсква с идеята на поканилия го музей да разпредели изложбата в раздели, представящи различни етноси, следвайки класическа колониална класификация. Габрис се противопоставя на тази идея, като прави отпечатък на ануса си, дорисувайки го като насекомо. Той е хибрид, той е химера. Той отказва да влезе в която и да е от предложените класификации.

Използването на насекомото като тяло, с което да се съедини, е символ, използван от художника за да критикува музейната институция като цяло. Насекомите са най-често ненавиждани от всички. Те представляват обект на възхищение само когато са забодени на карфица и сложени под похлупака на някоя колекция. Габрис се идентифицира с тези мъртви, забодени насекоми, които са разглеждани единствено и само когато не могат да се движат, не могат да издават звук. В САМСИ е показан и видео пърформанс, в който Габрис свързва към тялото си обекти, които визуално, метафорично и ритуално го превръщат в насекомо. В много от своите творби, както и в тази, художникът говори за необходимостта от свободно и безопасно пространство за куиър ромите, в което пространство те да могат да бъдат себе си, да бъдат насекоми, но не пробити с карфица. В същото време той апелира тази толкова ранима идентичност да не бъде сегрегирана и поставена в стъкления шкаф на музейната таксономия, класифицирана отделно и без възможност за диалог и връзка с другите също така мумифицирани и класифицирани различности.

Актрисата Донка Кьосева участва в изложбата с три видеа, създадени специално за форума, в които чете свои стихове на ромски език, превъплъщавайки се в различни автобиографични роли. Интимността, сексуалността, съмнението и желанието да запазиш това, което те отличава от другите, но търсейки взаимност преминават през текста и през визуалната символика, разработени заедно с режисьорката Мелина Атанасова. В *Някой ми открадна мечтите* (2021) Кьосева играе сама със себе си шах само с бели фигури. Тя е облечена изцяло в черно с дълги разпуснати черни коси. Тук бинарното противопоставяне на черни и бели фигури не е част от играта. Играта има нови правила, които изключват противопоставянето. В нея можеш да разместваш фигурите както си искаш и никога да не губиш или да печелиш. От игра на противопоставянето белият шах се превръща в игра на безкрайните възможности за измисляне и едновременно разрушаване на правила. И ако възприемем черния цвят като противопоставящ се на белия, то тогава реалността извън играта е единственото, което може да я върне в бинарния свят на съревнование и надмощието. Напомняйки едновременно на Мая Дерен и на Йоко Оно, видеото създава една нова амалгама от сънища, формиращи идентичността и желанията (поетичния текст) и съзнателен концептуален жест, отразяващ противопоставянето на тази идентичност на обществено приетите символни йерархии (игра на шах с изцяло бели фигури, в която само играещата е в черно).

>> Лекси Флър и Лили МартО, *Да направим България куиър отново*, 2021 (детайл),
инсталация, фотография, видео, смесена техника
Lexi Fleurs and Lili MartO, *Make Bulgaria Queer Again*, 2021 (detail),
installation, photographs, video, mixed media

Лекси Флър и Лили МартО показват инсталацията *Да направим България куиър отново* (2021). Това са фотографии и артефакти, документиращи пътешествието на художничката с приятелката ѝ из България, чиято основна цел е да снимат хора по пътя си, които ще сложат червената шапка MAGA[1], с надпис, перифразиращ известния консервативен и хомофобски слоган на бившия президент на САЩ Доналд Тръмп.

В инсталацията присъства тази двусмислена смес от куиър сексуалност и хомофобски псевдопатриотизъм, в който някаква абстрактна традиция и българщина, асоциираща се с едно също толкова абстрактно „чудесно“ минало се съпоставя със съвременните живи тела на художничката и нейната приятелка. С тяхната откритост, с оголената си кожа те изискват от това общество да се обърне към бъдещето и „да направи България куиър отново“, или поне да отчете съществуването им тук и сега. В тази творба, която включва и видео, има призив също и към упорито обръщащите се към „чудесното идеално“ минало да потърсят същите тези куиър тела и куиър идентичности в това минало. Увереност, че те ще бъдат намерени, като че ли загатва фотографията на друг художник, Войн де Войн (участващ в експозицията в галерия „ДОЗА“), която е част от инсталацията на Флър в САМСИ, превъплътен в драг персона, облечена в традиционна женска носия. Обектите – дрехи и предмети, използвани по време на пътешествието на Флър и МартО, са разположени в кръг на земята, създаващ усещане за сигурно място, за територия, която може да приеме тази изхвърлена от традиционното общество куиър идентичност.

Аарон Рот е представен с няколко произведения в различни жанрове, които обаче следват приблизително една и съща траектория. *Мерцедес авангард тигър* (2020), *Якето на Боби*, *С.О.Б. Собрание Лондон*, *По Бранкузи w113*, (всичките от 2021) използват иконография, стереотипно асоциирана с трансевропейския кич, произлизащ от Източна Европа – Мерцедес, Адидас, вериги, тигрови кожи, БМВ. Естетически и географски този своеобразен „стил“ е разположен между „гопник“ и „chav“, а в България често е асоцииран с чалгата, макар всъщност да има повече близост с естетиката на българската хип-хоп култура. Тези произведения са допълнени от *Skinskiq seuz* (2021), метален обект върху синя кадифена възглавница, пресъздаващ звездния венец на европейското знаме. Този венец става трънен, украсен с „нинджа звезда“ – или режещи остриета. Така този обект символизира нарастващото неонацистко насилие в Европейския съюз. Комбинацията от всички тези произведения на Рот пресъздава напрежението между различни социални групи в съвременна Европа.

[1] MAGA е абrevиатура на слогана „Да направим Америка велика отново“ („Make America Great Again“), използван от поддръжниците на бившия президент Доналд Тръмп.

Sofia Queer Forum 2021: Queer Roma: We've Got the Power! continued the study of intersectional identities through art, which is fundamental to Sofia Queer Forum since its start in 2012. This year the focus was specifically on the intersection of queer and Roma identities and their relationship to class inequality and social exclusion. We invited artists Selma Selman and Chongha Peter Lee as curators of the forum, and we started work on this edition of the forum building it around their manifesto "We've Got the Power!" (which will be discussed later). Subsequently, we invited the curator Martina Stefanova, who had the task to make the connection between the local scene and the artists invited by Selman and Lee. Due to logistical reasons and the travel difficulties during the COVID-19 pandemic, curatorial work on the spot in Bulgaria was taken over entirely by her, while the selection of most of the foreign artists was made by Selman and Lee, and their manifesto was the central conceptual axis. The exposition was divided into three spaces: Sofia Arsenal – Museum of Contemporary Art (SAMCA), DOZA Gallery, and the independent Art Space Æther. The exhibitions were accompanied by a program of performances and screenings.

Selman and Lee's manifesto, central to the forum, presents a futuristic perspective on possible solidarity between differences, with the understanding that none of us has a single identity – we are all many things at once, we are all chimeras. Inspired by quantum theory and the idea of quantum superposition, the manifesto proposes to "imagine and construct a performative discourse from the point of view of a 'Superpositional Guard.' The 'Superpositional Guard' draws from the idea of an 'avant-garde' from the cultural processes of both the military and art, while fusing it with the empirical grounding of quantum computing to pose new possible solidarity which refuses the reproduction of oppressed logic by the oppressed." (The entire manifesto is presented in the exposition at Æther).

The exhibition at SAMCA brings together artists with diverse experience working in the fields of performance art, text, installation, and video, and sharing intersecting identities. Among them are Robert Gabris, Donka Kyoseva, Selma Selman and Chongha Peter Lee, Aaron Roth, and Lexi Fleurs with Lili MartO. Selma Selman's 2020 performance *You Have No Idea!* is a repetition of her famous performance of the same name from 2016, but in the context of the protests of Black Lives Matters in Washington, D.C., right before the 2020 presidential elections in the US. The artist shouts "You have no idea!" to exhaustion, pointing to the segregation of Roma people in every society and by that building analogies with every other marginalized community in every place and time. Selman's intervention in the urban environment of Washington is on the street that leads to the White House, on which at the time "Black Lives Matter" was written in huge yellow letters. This action of the BLM movement is used by the artist as a platform for solidarity, a connection between similar experiences, and as an appeal for collective action. The performance continued until the artist can no longer scream. The second work of the artist *No Place!* (2019), shown in the exhibition at SAMCA, is the work that she presented at the Venice Biennial (2019) in the Roma Pavilion within the exposition entitled "FutuRoma." It is important to note that despite its futuristic name, the exhibition in Venice has been criticized by Selman, who purposefully used digital media to produce and display her work. The video presented at SAMCA is a single-channel

Аарон Рот, *С.О.Б. Собрание Лондон*, 2020. Изглед от галерията.
Aaron Roth, *S.O.B. Sobraie London*, 2020. Gallery veiw.

version of the 360° video that was supposed to be watched on a phone. In it, the artist superimposes herself onto the image of Planet Earth, walking through all visible space and forcing out everyone else from it. She screams: “Get out of here! Shush! Can’t you see there’s no place for you? I have a big body, it takes up all the space!” This metaphorical but radical expulsion reproduces the feelings of all those marginalized by society, of the lack of living space. At the same time, this aggression is a literal representation of the formation of the cult of private property, cultivated in today’s society. Putting herself in the role of the “owner” and the “chaser,” Selman exchanges the position of Roma people and the discriminating society using a method typical of various human rights movements in art (for example, many feminist artists exchange the male and female roles in their works; the naked muse-model is a man, and the dressed artist-genius is a woman). But Selman’s gesture is more complicated than just reversing the roles. Her work, as seen in the manifesto conceived with Lee, unfolds in the context of Futurism and has common features with the philosophy of Afrofuturism. Her work imagines the future of Roma people and all their intersections, where technology is seen as a method of liberation. The “expulsion” that takes place in this 360° video presents an opportunity for a creation of a place free of discrimination that preserves differences not as a cause of hostility, but as a necessary feature of coexistence and life of excitement. This place, which will host only the “big body” of the artist or in fact the “big body” of this hybrid and chimeric identity (very precisely explained in the manifesto, through quantum theory) leaves no space for the concept of singularity, exclusivity, and the vertical hierarchy where people are segregated and classified as “important” and “unimportant.” Only launched into space through technology can we see the monstrous division we have created on our Planet Earth, where everyone lives in their own identity box and sees their interest in their “place.” Or confinement. Only launched into space, where there is no private property (yet), and therefore no reason for war, we can beam a message of peace and coexistence. From there, we, the viewers, watch Selman, who wants to bring peace from the Outer Space back to the Earth, the peace for all simultaneously existing diversities.

Robert Gabris presents *INSECTOPIA* (2020), a work in which, like Selman, he criticizes the separation and classification of differences according to museum taxonomies, which inevitably creates hostility and prevents the building of connections and solidarity. He again, like Selman, “takes over” this space, which has been torn apart through all these classifications and contradictions and says: “Cut it out! This space must have a different purpose, because I am here now, and these divisions must fall.” His work is a reaction to an exhibition in which he was invited to participate as a representative of marginalized ethnicity and sexuality. He was confronted with the idea of the museum that invited him to divide the exhibition into departments representing different ethnic groups, following a classical colonial classification. Gabris opposed this idea by imprinting his anus and finishing these prints drawing them into insects. Because he is a hybrid, he is a chimera. He refuses to enter any of the proposed museum classifications.

The use of the insect as a body to unite with is a symbol built by the artist as a form of critique of the museum institution in general. Insects usually are the most hated of all species. They are an object of admiration only when they are pinned down

and placed under the lid of a collection. Gabris identifies with these dead, pinned insects, which are looked at only when they cannot move, only when they cannot produce a single sound. A video performance, in which Gabris connects objects to his body, which visually, metaphorically, and ritualistically turn him into an insect, is also shown at SAMCA. In many of his works, as in this one, the artist talks about the need for a free and safe space for queer Roma, in which space they can be themselves, be insects, but not the ones pierced with a pin. At the same time, he calls for such vulnerable identity not to be segregated and placed in the glass cabinet of the museum's taxonomy, classified as an oddity, and without the possibility for a dialogue and connection with other equally mummified and classified differences.

Actress Donka Kyoseva participates in the exhibition with three videos created especially for Sofia Queer Forum, in which she reads her poems in Romani, embodying various autobiographical roles. Intimacy, sexuality, doubt, and the desire to keep what sets you apart from others, but at the same time seeking reciprocity, go through the text and the visual symbolism developed together with director Melina Atanasova. In *Someone Stole My Dreams* (2021), Kyoseva plays the Whites on both sides of the chess board with her double. They both are dressed entirely in black with long loose black hair. Here, the binary opposition of Black and White on the chess board is not part of the game, because Black does not exist. The game has new rules that exclude opposition. In it, you can rearrange the pieces

as you wish and never lose or win. From a game of opposition, this White-only chess game becomes a game of endless possibilities for inventing and breaking rules simultaneously. And if we perceive Black as the opposite of White, then the reality outside the game, where the two players are both Black, is the only thing that can bring it back to the binary world of competition and supremacy. Reminiscent of both Maya Deren and Yoko Ono, the video creates a new amalgam of dreams forming identity and desires (the poem that Kyoseva reads over) and a conscious conceptual gesture reflecting the opposition of this identity to the socially accepted symbolic hierarchies (a White-only chess game where just the player is Black).

Lexi Fleurs and Lili MartO participate with the installation *Make Bulgaria Queer Again* (2021). It consists of photographs and artifacts documenting the artists' journey with her friend through Bulgaria, whose main goal was to photograph people who will wear the red MAGA[1] hat, with the inscription paraphrasing the famous conservative and homophobic slogan of former US President Donald Trump ("Make America Great Again"). The installation presents this ambiguous mix of queer sexuality and homophobic pseudo-patriotism, in which some abstract tradition and Bulgarianness associated with the equally abstract "perfect" historical past is compared to the current living bodies of the artist and her friend. With their openness, with their bare skin, they demand from this society to turn to the future and "Make Bulgaria Queer Again," or at least to acknowledge their existence here and now. In this work, which includes a video, there is also an appeal to those who persistently turn to the "perfect" (or not queer) past to instead open their eyes and look for the same queer bodies and queer identities right there.

Confidence that these queer bodies will be found in this very same past seems to be suggested in the photograph of another artist, Voin de Voin (who also participates in this forum at the exposition at DOZA Gallery), which is part of Fleurs and MartO's installation in SAMCA. de Voin embodies a drag persona dressed in traditional women's folk costume. The objects, which are part of the installation – clothes and props used during Fleurs and MartO's journey – are arranged in a circle on the ground, creating a feeling of a safe space, a territory that can accept this queer identity, otherwise rejected by the traditional society. Aaron Roth is presented with several works in different genres, which, however, follow approximately the same trajectory. *Mercedes Avantgarde Tiger* (2020), *Bobi's Jacket*, *S.O.B. Sobranie London*, *After Brancusi w113*, (all from 2021) use iconography stereotypically associated with trans-European kitsch originating from Eastern Europe – Mercedes, Adidas, chains, tiger skins, BMW. Aesthetically and geographically, this kind of "style" is located between "gopnik" (*zonnuk*) and "chav", and in Bulgaria it is often associated with *chalga*, although in fact it is closer to the aesthetics of Bulgarian hip-hop culture. These works are complemented by an object named *Skinhead Union* (2021), a metal object on a blue velvet pillow, recreating the star crown of the European flag. This wreath becomes a thorn, decorated with a "ninja star" cutting blades. Thus, this object symbolizes the growing neo-Nazi violence in the European Union. The combination of all these works by Roth recreates the tension between different social groups in modern Europe.

[1] MAGA abbreviates the statement "Make America Great Again" and is used by supporters of Donald Trump.

30.09.-07.11.2021

Селма Селман
Роберт Габрис
Лекси Флър и Лили Марто
Аарон Рот

Selma Selman
Robert Gabris
Lexi Fleurs and Lili Marto
Aaron Roth

**СОФИЙСКИ АРСЕНАЛ -
МУЗЕЙ ЗА СЪВРЕМЕНО ИЗКУСТВО
SOFIA ARSENAL -
MUSEUM OF CONTEMPORARY ART**

Селма Селман, *Нямате си и представа!*, 2020, пърформанс в деня на президентските избори в САЩ, видео, 5 мин., между Black Lives Matter Plaza и Белия дом, Вашингтон.

Документация: Сезар Хатум

Selma Selman, *You Have No Idea!*, 2020, performance on U.S. Election Day, video, 5 min., between Black Lives Matter Plaza and White House, Washington, D.C. Documentation: Cesar Hatum

Селма Селман, *Няма място!*, 2019, пърформанс, 360° видео, 4:40 мин.

Selma Selman, *No Space!*, 2019, performance, 360° video, 4:40 min.

Роберт Габрис, *ИНСЕКТОПИЯ*, 2020, автопринт, черно мастило и писец 0.25 мм върху коприна, 41 x 29 см (показана в галерията като дигитален отпечатък върху стикер)
 Robert Gabris, *INSECTOPIA*, 2020, autoprint, black ink and fineliner 0.25 mm on silk, 41 x 29 cm (displayed at the gallery as a digital print on a sticker)

Роберт Габрис, *ИНСЕКТОПИЯ*, 2020, пърформанс, видео, 12:16 мин.
 Robert Gabris, *INSECTOPIA*, 2020, performance, video, 12:16 min.

Лекси Флър и Лили МартО, *Да направим България куйър отново*, 2021 (детайл),
 инсталация, фотография, видео, смесена техника
 Lexi Fleurs and Lili MartO, *Make Bulgaria Queer Again*, 2021 (detail),
 installation, photographs, video, mixed media

Аарон Рот, *По Бранкузи w113*, 2021, цимент, стомана, лайсна от Мерцедес Е класа, 220 x 20 x 20 см
 Aaron Roth, *After Brancusi w113*, 2021, cement, steal, Mercedes E class trim, 220 x 20 x 20 cm

Аарон Рот, *Мерцедес авангард тигър*, 2020, инсталация, смесена техника
 Aaron Roth, *Mercedes Avantgarde Tiger*, 2020, installation, mixed media

Аарон Рот, *С.О.Б. Собрание Лондон*, 2020, масло върху платно, 180 x 130 cm
 Aaron Roth, *S.O.B. Sobrairie London*, 2020, oil on canvas, 180 x 130 cm

Аарон Ротт, *Skinskiq seuz*, 2021, инсталация, смесена техника
 Aaron Rot, *Skinhead Union*, 2021, installation, mixed media

Аарон Рот, *Якето на Боби*, 2021, масло върху платно, 180 x 130 см
 Aaron Roth, *Bobi's Jacket*, 2021, oil on canvas, 180 x 130 cm

30.09. - 07.11.2021

Аарон Рот
Войн де Войн
Лекси Фльор
Донка Кьосева
Викенти Комитски
Pretty Loud
Донка Кьосева, Тодор Митев,
Чонга Питър Лий, Селма Селман
и Едгар Ендрес

Aaron Roth
Voin de Voin
Lexi Fleurs
Vikenti Komitski
Donka Kyoseva
Pretty Loud
Donka Kyoseva, Todor Mitev,
Chongha Peter Lee, Selma Selman,
and Edgar Endress

ГАЛЕРИЯ ДОЗА
DOZA GALLERY

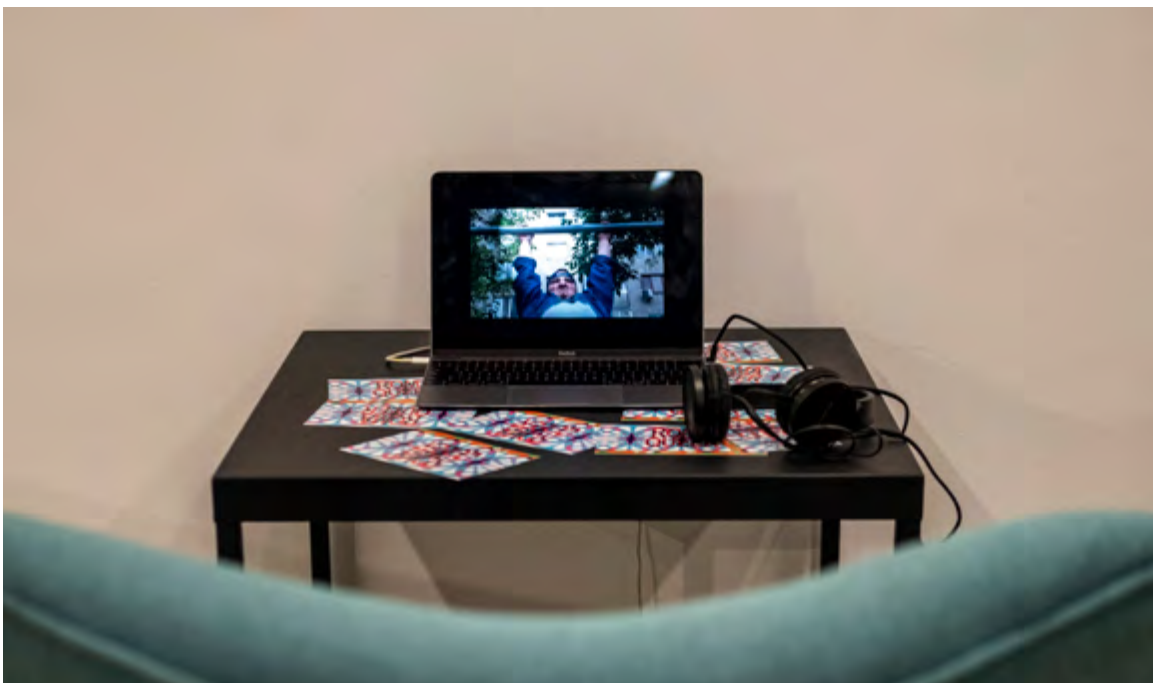
Аарон Рот, *Никой не може*, 2021,
LED табло, полиестерна подложка закрепена с метални щифтове, 180 x 130 cm
Aaron Roth, *No One Can*, 2021,
LED sign, polyester padding, fixed with metal pins, 180 x 130 cm

Аарон Рот, *Без заглавие*, 2021, инсталация, смесена техника
Aaron Roth, *Untitled*, 2021, installation, mixed media

Войн де Войн, *Нови герои*, 2021, инсталация, смесена техника
 Voin de Voin, *New Heroes*, 2021, installation, mixed media

Лекси Флър, *Балкан маскюлинити*, 2021,
 драг кинг перформанс по улиците на Пловдив, видео, 10 мин
 Lexi Fleurs, *Balkan Masculinity*, 2021,
 drag king performance on the streets of Plovdiv, video, 10 min

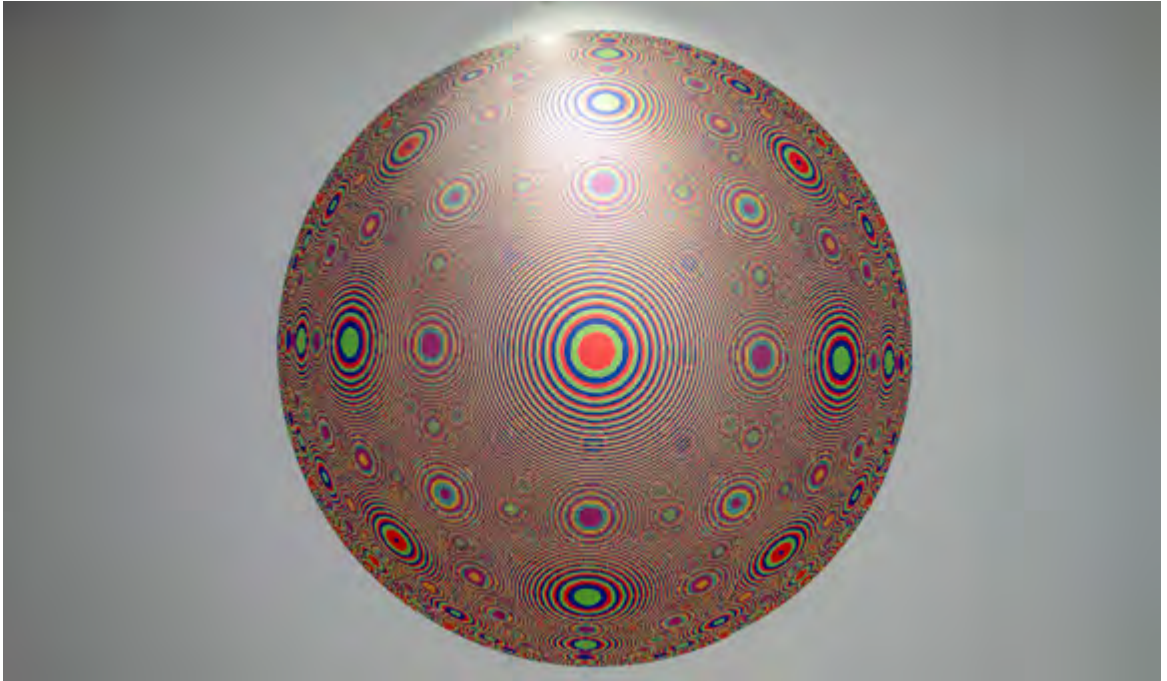

Не познавам жена си

Донка Къосева, *Не познавам жена си*, 2021, видео, 1:48 мин
 Donka Kyoseva, *I Don't Know My Woman*, 2021, video, 1:48 min

Донка Къосева, *Някой ми открадна мечтите/Dekhoi chordas mi bezeti*, 2021, видео, 1:57 мин
 Donka Kyoseva, *Someone Has Stolen My Dreams/Dekhoi chordas mi bezeti*, 2021, video, 1:57 min

Викенти Комитски, *All Go Rhythm*, 2021, дигитален отпечатък, стикер
Vikenti Komitski, *All Go Rhythm*, 2021, digital print, sticker

Pretty Loud, *Mashup 2020 by GRUBB*, 2020, видео, 3:07 мин.
Pretty Loud, *Mashup 2020 by GRUBB*, 2020, video, 3:07 min.

Писмо до мен

Да можех да те обикна такъв, какъвто си. Да можех да те приема с всички твои недостатъци. Да можех да живея с теб, без да ми тежиш. Иска ми се да можех да спра да те презирам.

Да можех да те погледна, без да очаквам в очите ти да има сълзи. Да можех да закаля сърцето ти направено от стъкло, което сам ти рушиш. Иска ми се да можех да те защитя от теб самия.

Да можех да ти кажа, че не искам да бъда теб повече. Да можех да те напусна без капка угризение. Де да можех да намеря щастливото ти аз. Да можех, де да можех да се науча да те обичам.

А.

Донка Кьосева, Тодор Митев, Чонга Питър Лий, Селма Селман, Едгар Ендрес,
Невъзможното посолство, 2021, дигитален принт, 200 x 150 cm
 Donka Kyoseva, Todor Mitev, Chongha Peter Lee, Selma Selman, Edgar Endress,
The Impossible Embassy, 2021, digital print, 200/150 cm

Excerpt from 100

Every year during the month of
 sies would set up their tents near
 roar of pipes and kettledrums the
 First they broug

A heavy gypsy with an untamed
 introduced himself as Melquíad
 stration of what he himself called
 alchemists of Macedonia. He we
 two metal ingots and everybody
 tongs, and braziers tumble dow
 creak

the desperation of nails and screw
 jects that had been lost for a long
 had been searched for most and u
 confusion behind Melq

"Things have a life of their own
 harsh accent. "It's simply a ma

Years of Solitude:

f March a family of ragged gyp-
the village, and with a great up-
y would display new inventions.
ght the magnet.

d beard and sparrow hands, who
es, put on a bold public demon-
the eighth wonder of the learned
nt from house to house dragging
y was amazed to see pots, pans,
vn from their places and beams
from

vs trying to emerge, and even ob-
g time appeared from where they
ent dragging along in turbulent
quíades' magical irons.

a," the gypsy proclaimed with a
atter of waking up their souls."

Кой съм аз?

Изгубих се! Някъде из многото лица останах аз
захвърлен. Безмълвно стоя и гледам смяната на всяка
моя личност. Не се боря, знам, че това е реалността.
Каква ирония само е това, нали?

Кой съм аз? Може би безгрижният, за който всички ме
мислят. А може би съм уверенният, който вярва в себе
си. Или силният, който здраво стъпил е на земята.
Това е някаква шега, нали?

Какъв съм аз? Забравих всички свои навици, забравих
какъв бе моят характер, забравих всичко за себе си.
Болен ли съм? А болест ли е това? Ако е, колко страдат
от нея? Ще се излекувам ли? Изобщо има ли лек?
Не зная!

A.

Сбогом

Знам обвиняваш ме и ме хулиш, защото те изоставих. Имах избор, но той за мене бе потруден, избрах егоист да бъда и по лесния път да тръгна.

Обърнах се към Бог, но за мене той отдавна бе забравил, обърнах се и към божеството на греха, ала тишината, която той ми подари, не я очаквах.

Казваш, че без мене ти е празно, че не можеш да живееш. Искаш да можеш да остана, да можеш да утеши болната ти душа. Казваш си, де да можеш да го спра.

Не ме мрази затова, че те излъгах. Не плачи, затова, че тялото ми няма повече да прегърнеш. Моля те, не ме помни като страхливец.

Идва времето, в което сбогом ще ти кажа, ала знай, че не това е края. Ще се срещнем пак с теб, там където ще можеш пак да ме прегърнеш.

Excerpt from 100

In March the gypsies returned. They brought up the telescope at the entrance of the reals, people could look into the woman an arm's length away. "S

They placed a gypsy woman at the entrance of the reals, people could look into the woman an arm's length away. "S Melquiades

"In a short time, man will be able to place in the world without leaving the noonday sun brought out a gigantic magnifying glass: they dle of the street and set it on fire

Years of Solitude:

this time they brought a telescope of a drum, which they exhibited to the Jews of Amsterdam.

at one end of the village and set to the tent. For the price of five he telescope and see the gypsy Science has eliminated distance," proclaimed.

to see what is happening in any of his own house." A burning rattling demonstration with the he put a pile of dry hay in the middle by concentrating the sun's rays.

не познавам жена си
тя е глас от умът ми
затова е винаги с мен
взимам я в сънят си и
там създаваме Слънца
не я докосвам
прегръщам я с очи
направена е от сняг
от кой свят ли е

наистина не я познавам
не е моя, но преди
да ме вземе в ръцете си
бях нейна
не мога да кажа че я обичам
само душата ми целува
невидимите ѝ нозе

na pindjarava mi romnya
voi si sezi katar mi godi
ondan si sep mansa
lava la ando mo sono tai
uthe kera sa Khama
na eleima la
dava la angali yakhenca
kerdi si ivustar
sae dyniastar li si

chaches na pindjarava la
nanai meri, ale angle
te lel man ande pe vasta
sinomas lakeri
nashti te vakerav kai dekhav la
sade mo vogi chumizela
i pire lake

Донка Къосева

Някой ми открадна мечтите

Вземи майко игла и конец
да закръпиш парцалите
които ми останаха
Къде е моята любов?

Видях я когато не познавах себе си
не обичах само с очи
тя е тайната на моята усмивка

Говорих много на сърцето си,
не ме слуша
Сега къде да ида с душа инвалид?
Пред чий дом да спра?

Очите ми са отворени рани
уж съм жива, а ме гризат червеи

Стани, майко,
налей ми вода
да измия греховете си
защото след всяка сълза
за нея отново ще издигам ръцете си
в молитва

Някой ми открадна мечтите
Ще се събудя ли?

Dekhoi chordas mi bezeti

Ale dae, sui ta thav
Te sives i katora
Kai achile man
Kate si meri dehiba?

Maladilem la, kana na
Djanavas kon siom me
Na dehindjom sade me yakhensa
Voi si mo garado asaiba

Horatinav but mere villeske
Na shunela man
Akhana kate te dja nasvale vogesa?
Anglal kasko kher te achav?

Me yakha putarde yarades
Djivdi sinom, pale kerme hana man

Ushti dae,
chshor mangi pani
Te isthiovav me bezeha
Soske palal me asva
Lake ka vazdav me vasta
Karing o Del

Dekhoi chordas mi bezeti
Ka jungadav li?

Excerpt from 100

In March the gypsies returned. T
and a magnifying glass the size
as the latest discovery of

They placed a gypsy woman a
up the telescope at the entrance
reales, people could look into t
woman an arm's length away. "S
Melquiádes

"In a short time, man will be able
place in the world without leavi
noonday sun brought out a sta
giigantic magnifying glass: they
dle of the street and set it on fire

Years of Solitude:

his time they brought a telescope
of a drum, which they exhibited
the Jews of Amsterdam.

t one end of the village and set
to the tent. For the price of five
he telescope and see the gypsy
Science has eliminated distance,"
proclaimed.

e to see what is happening in any
ing his own house." A burning
rtling demonstration with the
put a pile of dry hay in the mid-
by concentrating the sun's rays.

Обеща ми че ще се върнеш
Че ще върнеш щастието в душата ми
Че няма да ме оставиш да вървя сама
Че ще изтриеш сълзите ми
Че ще бъда твоето благословение
Че ще ме скриеш с крилите си от дъжда
Че ще дадеш дом ни сърцето ми
Върви!
Защо не идваш?
Кой вятър те взе от мен?
Пътят ли изгуби?
Денем цветя ще ти изпращам по пътя на реките,
а нощем свещи ще паля пред моя праг,
за да намериш пътя обратно.
Ще се преродя от раните си
и ще превърна душата си в храм за теб
Върви!
Върни сърцето ми обратно -
ще го купя от теб със съзи
Нямаме много време
Върви!
Че чуждите целувки горчат!

Phendan kai ka irizes

Kai ka iriskares mo loshaibe.
Kai naka mukhes man te ja korkori.
Kai ka khoses me asva.
Kai ka avav teri dovas.
Kai ka garaves man tere pakenca tar o brishim.
Kai ka des kher me illes.
Phir!
Soski na avesa?
Sai balval lilas tut mandar?
O drom nashardan?
Gesu andi len lylydzua ka mukav,
kai raat memelua ka phabarav
te arakher o drom papale.
Ka biandav katar mere uarades
tai ka kerav mo vigi khangeri tuke.
Phir!
Iriskar mo villo papale,
me asvensa ka kinav les tutar.
Nanai amun but vakuti.
Phir!
Kai ta averenge chumban kerke!

Донка Кьоцева

Ma puch kon siom
 Katar avava
 Soski siom athe
 O drom palal mande pharo
 Man alav nanai
 Me siom
 Kerko chaches
 Mo vogi nangardom
 Mulom tai biandilom
 Nashardom mu mui andi yuag
 Phabilo
 Me phakyua chindu
 Me siom tai nasiom
 Parni raat, bezahali
 Asvin...
 Hudardi...
 Nyuakhaski tai nikhaski
 Zurali tai nasvali
 Phari dehibhaske
 Domani kai phui
 Lehusakoro rukipe
 Rohini...

* * *

Не питай коя съм
 Откъде идвам
 Защо съм тук
 Пътят зад мен е тежък
 Нямам име
 Аз съм...
 Горчива истина
 Съблякох душата си
 Умрях и се родих
 Изгубих лицето си в огъня
 Изгоря...
 Отрязаха крилете ми
 Аз съм и не съм
 Бяла нощ греховна
 Сълза..
 Разбита...
 Нечия и ничия
 Здрава и болна
 Трудна за обичане
 Чужда на земята
 Родилен вик
 Звезда...

Донка Къосева

Excerpt from 100

Along with those items, Melquíades
 als that corresponded to the severe
 and Zosimus for doubling the qu
 and sketches concerning the pro
 would permit those who could
 manufacture of the

Years of Solitude:

des left samples of the seven met-
n planets, the formulas of Moses
quantity of gold, and a set of notes
cesses of the Great Teaching that
interpret them to undertake the
philosopher's stone.

Mashkar amende ainas isi
Me nashi te dikhav man
Tu nashti te dikhes tut
Me dikhava tut
Tu dikhesa man
Amare yakha dikhena pes
Me horatinava pale shunava teri sezi
But hari sinomas tusa
Mashkar amende sasto dunias isi
Manglom te dav tut angali
O ainas hudardilo

Между нас има огледало
Аз не мога да се видя
Ти не можеш да се видиш
Аз виждам теб
Ти виждаш мен
Нашите очи се поглеждат
Между нас има цял свят
За кратко бях с теб
Опитах се да те прегърна
Огледалото се счупи

Ma dja tuke
Bi toro kham naka pekel
Char naka barol
Bi toro i chiriklya naka gilaben
Yavin naka avel
Me yakha trushale
Mo vogi bukhalo
Pale kai djas tuke
Me vasta phande, soske
ka mangel te den tut angali
Me yakha ukan, soske
ka roden tyt
Me sezi le, soske
me vushta ka phenen toro alav
Bi toro ka shukav sar lylydzi
Chori ka achav
Shuneya man? Daha manges ti djas tuke?

Не си отивай
Без теб слънце няма да грее
Трева няма да расте
Без теб птиците няма да пеят
Утрото няма да настъпи
Очите ми са жадни
Душата ми е гладна
Но ако решиш да си отидеш
завържи ръцете ми, защото
ще искат да те прегърнат
Очите ми извади, защото
ще те търсят
Вземи гласът ми, защото
устните ми ще шепнат твоето име
Без теб ще увяхна като цвете
Сираче ще остана
Чуваш ли ме?
Още ли искаш да си отидеш?

Донка Кьосева

Някой ми открива мечтите
 Всички майко ти са и колен
 да закръпни парцалите
 които ми оставяла
 Къде е моят любов?
 Видях я когато не познавах себе си
 не обичах само с очи
 тя е тайната на моята усмивка
 врих много на сърцето си
 слуша
 че да неа слуша нивали?
 дом да спи?
 вориш гани
 тришат червен
 ре си

Excerpt from 100 Years of Solitude:

In March the gypsies returned. This time they brought a telescope
 and a magnifying glass the size of a drum, which they exhibited
 as the latest discovery of the Jews of Amsterdam.

They placed a gypsy woman at one end of the village and set
 up the telescope at the entrance to the tent. For the price of five
 reales, people could look into the telescope and see the gypsy
 an arm's length away. "Science has eliminated distance,"
 Melquiades proclaimed.

time, man will be able to see what is happening in any
 world without leaving his own house. "A burning
 up the glass; they put a pile of dry hay in the mid-
 it on fire by concentrating the sun's rays.

Донка Къосева
 Kai ta averenge chumban kerke!

В
 те
 Няма
 Върви
 че чуж

Phendan

Kai ka iriskar
 Kai naka muka
 Kai ka khoses m
 Kai ka avav teri d
 Kai ka garaves ma
 Kai ka des kher me
 Phir!
 Soski na avesa?
 Sai balval lilas tut mande
 O drom nashardan?
 Gesu andi len lylydzua ka d
 kai raat memelua ka phabara
 te arakher o drom papale.
 Ka biandav katar mere uarades
 tai ka kerav mo vigi khangeri tuk
 Phir!
 Iriskar mo villo papale,
 me asvensa ka kinav les tutar.
 Nanai amun but vakuti.
 Phir!
 Kai ta averenge chumban kerke!

30.09.-07.11.2021

Алина Сербан
Селма Селман и Чонга Питър Лий
Донка Кьосева, Тодор Митев,
Чонга Питър Лий, Селма Селман
и Едгар Ендрес

Alina Șerban
Selma Selman and Chongha Peter Lee
Donka Kyoseva, Todor Mitev,
Chongha Peter Lee, Selma Selman,
and Edgar Endress

ÆTHER

Донка Къосева, *Не познавам жена си*, 2021, видео, 1:48 мин.
Donka Kyoseva, *I Don't Know My Woman*, 2021, video, 1:48 min.

Æther, видео прожекция
Æther, video screening

ROMA QUEER FESTIVAL: WE'VE GOT THE POWER
TEXT BY SELMA SELMAN AND CHONGHA PETER LEE

HIS IS NOT SIMPLY ANOTHER SYMBOLIC GESTURE. IT IS A CALL TO RETHINK AND REFRAME OUR POSSIBILITIES AND OUR COLLECTIVE FUTURES SPECIFICALLY AWARE OF THE SENSITIVITIES AND ISSUES OF HEAVILY DISCRIMINATED POPULATIONS - AND CREATING A SPACE TO EXCHANGE EMPOWERING TOOLS AND TECHNOLOGIES.

HOW COULD A PHYSICAL BODY RESIST?

HOW COULD A DIGITAL BODY RESIST?

HOW COULD ART BE USED AS A LEGAL TOOL TO RESIST?

HOW COULD A COMMUNITY OF RESISTANCE BE BUILT USING SOCIAL MEDIA?

WE ARE PARTICULARLY INTERESTED IN RE-CONTEXTUALIZING POSSIBLE EGALITARIAN DISTRIBUTIONS OF SKILLS AND KNOWLEDGE IN OPPRESSED POPULATIONS IN TERMS OF HISTORICAL SHIFTS IN SOCIAL NORMS AND RELATIONS, NEW UNDERSTANDINGS OF THE PRESENT IN TERMS OF QUANTUM MECHANICS, AND AS A RESULT, THE INFINITE POSSIBLE VARIATIONS OF INDIVIDUAL SUBJECTIVITY.

IN ADDITION, WE WILL COLLECT USES OF ART AS A TOOL TO RESOLVE SOCIO-LEGAL CONFLICTS. WHEN WE ENGAGE WITH NEW TECHNOLOGIES AND MEDIA WITH THIS AIM, WE CAN EXPAND THE EXPRESSIVE POSSIBILITIES OF OUR BODIES, CREATE MUTUALLY SELF-EMANCIPATING SOCIAL RELATIONS AND CONTRACTS, AND REDUCE THE AMOUNT OF ENERGY THAT WE USE FOR COMMUNICATION AND COORDINATION.

WHEN WE PASS ON KNOWLEDGE AND SKILLS FOSTERING AUTODIDACTICISM AND REFLECTION, THIS DISRUPTS HIERARCHY AT THE FUNCTIONAL LEVEL, NOT SIMPLY THE SYMBOLIC LEVEL. INDIVIDUAL BODIES ETHICALLY DEVELOP MORE COMPLEX CAPACITIES, BOTH PHYSICAL AND CONCEPTUAL, WHICH ALLOW FOR MORE EGALITARIAN, DIVERSE AND FLEXIBLE SOCIAL RELATIONS.

ALL OF THESE EXPLORATIONS OF RESISTANCE CAN BE GREATLY ACCELERATED THROUGH AN EMPATHETIC COMMUNITY AND SPACE OPEN FOR REFLECTION ON OUR SHARED HUMANITY. NO SINGLE INDIVIDUAL IS INHERENTLY GREATER OR LESSER THAN ANOTHER; WE ARE ALL MOVING TOWARDS MORE COMPLEX FORMS OF BEING. AS SUCH, WE ALL WILL FACE A TIME WHEN MUTUAL AID, EITHER PHYSICAL OR CONCEPTUAL, THROUGH IN-PERSON OR DIGITAL MEANS, FROM ONE INDIVIDUAL CAN SAVE THE LIFE OF ANOTHER.

LET'S ALSO ACKNOWLEDGE THE REALITY THAT THE PRIVILEGED OPPRESS MINORITIES SUCH AS THE ROMA, AND OPPRESSED MINORITIES REPRODUCE OPPRESSIVE LOGICS UPON MORE VULNERABLE MINORITIES SUCH AS THE QUEER ROMA. WITH THIS IN MIND, WE WOULD LIKE TO IMAGINE AND CONSTRUCT A PERFORMATIVE DISCOURSE FROM THE POINT OF VIEW OF A "SUPERPOSITIONAL GUARD" ("SUPERPOSITION" IS A TERM FROM QUANTUM MECHANICS). THE "SUPERPOSITIONAL GUARD" DRAWS FROM THE IDEA OF AN "AVANT GARDE" FROM THE CULTURAL PROCESSES OF BOTH THE MILITARY AND ART, WHILE FUSING IT WITH THE EMPIRICAL GROUNDING OF QUANTUM COMPUTING TO POSE A NEW POSSIBLE SOLIDARITY WHICH REFUSES THE REPRODUCTION OF OPPRESSED LOGICS BY THE OPPRESSED. UNDERSTANDING THAT A NEW FORM OF SOLIDARITY MAY BE UNCOMFORTABLE, WE WILL CONTEXTUALIZE THE INEVITABLE CONFLICTS AS SIMPLY PART OF THE PROCESS OF COLLECTIVE LEARNING.

FINALLY, WE DON'T WANT TO GET TRAPPED IN SYMBOLIC RITUALS OR MASSIVE DISCUSSIONS THAT DON'T AFFECT CONCRETE CHANGE AND IMPROVE OUR CONDITIONS OF LIVING. THERE IS PRECEDENCE IN HISTORY FOR INDIVIDUALS TO COME TOGETHER AND RAPIDLY IMPROVISE NEW GRASS-ROOTS STRATEGIES FOR USING TECHNOLOGY AND MEDIA THAT STRATEGICALLY UPSET THE BALANCE OF POWER FROM ESTABLISHED MAJORITY FORCES. WE OPEN THE SPACE FOR INTELLECTUALS AND INVENTORS TO HISTORICIZE, STRATEGIZE AND ETHICALLY EXPERIMENT WITH EMPOWERING USES OF TOOLS THAT CAN NOT ONLY HELP US SURVIVE - BUT EVEN BETTER - THRIVE! BY DEFINITION - THERE ARE MORE OF US WHO DO NOT BENEFIT FROM THE INEQUITIES OF SOCIETY THAN THERE ARE WHO DO. LIKE SNAP SAID - WE'VE GOT THE POWER!

QUANTUM SUPERPOSITION IS A FUNDAMENTAL PRINCIPLE OF QUANTUM MECHANICS. IT STATES THAT, MUCH LIKE WAVES IN CLASSICAL PHYSICS, ANY TWO (OR MORE) QUANTUM STATES CAN BE ADDED TOGETHER ("SUPERPOSED") AND THE RESULT WILL BE ANOTHER VALID QUANTUM STATE; AND CONVERSELY, THAT EVERY QUANTUM STATE CAN BE REPRESENTED AS A SUM OF TWO OR MORE OTHER DISTINCT STATES.

BY DEFINITION - THERE ARE MORE OF US WHO DO NOT BENEFIT FROM THE INEQUITIES OF SOCIETY THAN THERE ARE WHO DO. LIKE SNAP SAID - WE'VE GOT THE POWER!

Селма Селман и Чонга Питър Лий, *Манифест „Силата е в нас!“*, 2021 (детайл), дигитален отпечатък, 200 x 95 см

Selma Selman and Chongha Peter Lee, *Manifesto “We’ve Got the Power!”*, 2021 (detail), digital print, 200 x 95 cm

HERE ARE MORE OF
BENEFIT FROM THE
ETY THAN THERE ARE
E SNAP SAID -
THE POWER!

МАНИФЕСТ: Силата е в нас Текст на Селма Селман и Чонга Питър Лий

Ние не правим просто поредният символичен жест. Ние призоваваме към преосмисляне на нашите възможности и колективното ни бъдеще, отчитайки чувствителността и проблемите на силно дискриминираното население - и създаване на пространство за обмен на инструменти и технологии за овластване.

Как може да се съпротивлява едно физическо тяло?
Как може да се съпротивлява едно дигитално тяло?
Как изкуството би могло да се използва като легитимен инструмент за съпротива?
Как да се изгради общност на съпротива с помощта на социалните медии?

Ние сме особено заинтересовани от повторното контекстуализиране на възможните егалитарни разпределения на умения и знания в потиснатото население по отношение на историческите промени в социалните норми и отношения, новите разбираня на настоящето от гледна точка на квантовата механика и като резултат на безкрайните възможни варианти на индивидуална субективност.

Освен това ние ще използваме изкуството като инструмент за разрешаване на социално-правни конфликти. Когато ангажираме новите технологии и медии за тази цел, можем да разширим изразните възможности на телата си, да създадем взаимно и само-еманципиращи се социални отношения и договори и да намалим количеството енергия, което използваме за комуникация и координация.

Когато преподаваме знания и умения, насърчавайки автодидактизъм и само-анализ, нарушаваме йерархията на функционално ниво, а не само на символично ниво. Отделните тела развиват по-сложни способности на етично ниво, както физически, така и концептуални, които позволяват по-егалитарни, разнообразни и гъвкави социални отношения.

Всички тези изследвания на съпротивата могат да бъдат значително ускорени чрез сътрудничество в общността и развитие на пространство, предоставено за само-анализ на нашата споделена човечност. Никой отделен индивид по своята същност не е по-голям или по-малък от другия; всички ние се стремим към по-сложни форми на съществуване. Като такива всички ние ще се окажем в момент, в който взаимопомощта, физическа или концептуална, чрез лични или дигитални средства, използвани от един индивид може да спаси живота на друг.

Нека да признаем, че привилегированите потискат малцинства като ромите, но че потиснатите малцинства възпроизвеждат същата дискриминираща логика върху още по-уязвими малцинства като кучър ромите. Имайки това предвид, бихме искали да си представим и да конструираме поведенчески дискурс от позицията на „суперпозиционната охрана“ („суперпозиция“ е термин от квантовата механика) ¹. Идеята за „суперпозиционната охрана“ черпи от понятието „авангард“ присъстващо в културните процеси, съществували и във военното дело и в изкуството, като същевременно я слива с емпиричната основа на квантовите компютърни науки, за да предложи нови възможности за солидарност, която откъзва възпроизвеждането на дискриминативните логики от самите дискриминирани. Разбирайки, че такава нова форма на солидарност може да бъде непривична, ние ще контекстуализираме неизбежните конфликти по време на процеса на колективното ни самообучение.

И накрая, ние не искаме да попаднем в капана на символичните ритуали или на масовите дискусии, които не водят до конкретна промяна и до подобрене на условията ни на живот. В историята има прецеденти, в които хората се събират и импровизират бързо нови стратегии за използване на технологиите и медиите, стратегически нарушавайки баланса на силите, установени от мнозинството. Затова, с този манифест, ние отваряме пространство за интелектуалците и изобретателите да историзират, да разработват стратегии и да експериментират етично с властта дадена им от инструменти, които не само могат да ни помогнат да оцелеем - но дори и по-добре - да процъфтяваме! По дефиниция - повечето от нас са тези, които не се възползват от неравенствата в обществото, отколкото тези, които се възползват от тях. Както казват Снар - Силата е в нас!

¹ Квантова суперпозиция е фундаментален принцип на квантовата механика, според който частици, например електрон, съществуват частично във всичките си теоретично възможни състояния едновременно, докато не измерат или наблюдават, дава резултат, кореспондиращ на само едно възможно състояние.

Изглед от галерията на Селма Селман и Чонга Питър Лий, *Манифест „Силата е в нас!“*, 2021
Gallery view of Selma Selman and Chongha Peter Lee, *Manifesto “We’ve Got the Power!”*, 2021

Гибо Бейби и Войн де Войн

@ галерия „ДОЗА“

Gibo Baby and Voin de Voin

@ DOZA Gallery

23.10.2021

Донка Кьосева с Ива Казева

@ галерия „ДОЗА“

Donka Kyoseva with Iva Kazeva

@ DOZA Gallery

30.10.2021

ПЪРФОРМАНСИ
PERFORMANCES

Гибо Бейби и Войн де Войн, *Огнена сила*, 2021, пърформанс
Gibo Baby and Voin de Voin, *Hot Power*, 2021, performance

Гибо Бейби и Войн де Войн, *Огнена сила*, 2021, пърформанс
Gibo Baby and Voin de Voin, *Hot Power*, 2021, performance

Донка Къосева с Ива Казева, *Огнен етюд за любовта между две жени*, 2021, пърформанс
Donka Kyoseva with Iva Kazeva, *A Fiery Study for the Love between Two Women*, 2021, performance

Някой ми открадна мечтите

Вземи, майко, игла и конец,
За да закърпиш парцалите, които ми
останаха.
Къде е моята любов?
Видях я, когато не познавах себе си
Не обичах само с очи
Тя е тайната на моята усмивка.
Говорих много на сърцето си – не ме
слуша,

Сега къде да отида
с душа инвалид?
Пред чий дом да спра?
Уж съм жива,
а ме гризат червеи.
Очите ми са отворени рани.

Стани, майко,
Налей ми вода да измия греховете си,
Защото след всяка сълза
За нея отново ще издигам ръцете си
в молитва.

Някой ми открадна мечтите.
Ще се събудя ли?

...

не познавам жена си
тя е глас от ума ми
затова винаги е с мен
взимам я в съня си и там създаваме слънца
не я докосвам
прегръщам я с очи
направена е от сняг
от кой свят ли е?
наистина не я познавам
не е моя
но преди да ме вземе в ръцете си бях
нейна
не мога да кажа, че я обичам
само душата ми целува невидимите ѝ
нозе.

Dekhoi chordas mi bezeti

Ale dae, sui ta thav
Te sives i kotora
Kai achile man
Kate si meri dehiba?
Maladilem la, kana na
Pindjaravas man
Na dehindjom sade me yakhensa
Voi si mo garado asaiba

Horatinav but mere villeske
Na shunela man
Akhana kate te dja nasvale vogesa?
Anglal kasko kher te achav?
Me yakha putarde yarades
Djivdi sinom, pale kerme hana man

Ushti dae,
chshor mangi pani
Te isthiovav me bezeha
Soske palal me asva
Lake ka vazdav me vasta
Karing o Del

Dekhoi chordas mi bezeti
Ka jungadav li?

...

na pindjarava mi romnya
voi si sezi katar mi godi
ondan si sep mansa
lava la ando mo sono tai
uthe kerasa Khama
na eleima la
dava la angali yakhenca
kerdi si ivustar
sae dyniastar li si

chaches na pindjarava la
nanai meri, ale angle
te lel man ande pe vasta
sinomas lakeri
nashti te vakerav kai dekhav la
sade mo vogi chumizela
i pire lake

DISCUSSION DISCUSSION

Мартина Стефанова: Една от основните теми днес е съвременната ромска култура и как мислим за нея. Свикнали сме да гледаме към тази култура в България, но и по света, през основните клишета на обществото. Имаме следните тропи: доминиращата патриархална фигура, правата на жените, които не се спазват, демонстрацията на мъжествеността и кичът. Това са някои от темите и на тазгодишния форум. Първият ми въпрос към теб е: какво е да си ромски артист днес и какви са трудностите, с които се сблъскваш?

Донка Къосева: Трудности винаги има, независимо дали си ром или чужденец – независимо от етническата група. Но аз лично съм се сблъсквала с дискриминация в по-ранните си години, когато започнах да се занимавам с изкуство. Сега поради тази COVID-19 ситуация на всички артисти ни е много трудно, особено когато трябва да съм на сцената като актриса.

МС: Разкажи ни, как говориш през своето изкуство? Интересно е, че ти мотивираш много хора да продължат като тебе и да вървят по твоите следи и също така от там, от където ти идваш.

ДК: Обществото, в което аз пораснах е доста капсулирано, и за тях беше голям бум, когато аз записах висше образование. От мен се очакваше да се омъжа, но аз реших да се развивам и получих подкрепата на моите родители, които бяха твърдо „за“ аз да продължа да се развивам. Чувах доста отрицателни отзиви за себе си, как така само момиче от ромски произход ще живее в големия град, но това въобще не успя да ми повлияе, както и да повлияе на моето семейство. Но все още има този предразсъдък от страна на ромите в квартала, в който живеях, че вече съм мома за женене.

МС: Ти посещаваш своя град и мотивираш хората да тръгнат по твоя път, бидейки жена. Знам, че не всички твои последователи са жени.

ДК: Доста често бивам ролеви модел, защото съм много борбен характер и не се отказвам лесно. Аз съм такъв тип, който обича да преследва целите си. И когато биват заложени толкова хубави неща, които следват след всичката тази борба със стереотипи, с трудности, било то финансови, морални, материални, каквото и да е.

МС: А как ги мотивираш тези хора?

ДК: Водя разговори с тях. Доста често млади момичета и момчета ме питат – добре, тебе как те прие да учиш актьорско майсторство и ти сега какво правиш? И на това как се научи? И когато им бива разказано как съм успяла, кой ми е помогнал, какви контакти... най-добрият ми приятел сега е студент първа година.

МС: Ти се срещаш често със същите тези хора и работиш в една от тези организации – какво правиш там?

ДК: Аз съм доброволка към младежка организация „Арете“, занимаваме

се преди всичко с мотивации за продължаване на образование на ромски младежи. Другият месец на 15 октомври [2021 г.] организираме третия по рода си благотворителен концерт на младежка организация „Арете“ с цел събиране на средства за стипендии на дванайсетокласници отличници. Събитието ще бъде много интересно, много атрактивно, шарено.

МС: Тази година, освен че темата е „рома“, тя е и „куиър“, понеже това е София куйър форум. Как се излиза в куйър посока от ромското общество, където има много силни патриархални структури, правата на жените са потиснати, жената трябва да служи на мъжа? Този тип мъжественост е отразена в работите на Аарон Рот, в една от нашите изложби, в която той вкарва символа на Мерцедеса като символ на мъжествеността и това, което е издигнато в култ в това общество, което символизира мъжествеността, а жените остават на заден план. Още по-възбуждащо е, когато в тази общност искаш да бъдеш свободен да бъдеш себе си и да бъдеш открит в това, което искаш да бъдеш и което искаш да живееш.

ДК: Имах проблем преди всичко с хората извън моето семейство. Хората се страхуват от различното, защото просто не го разбират. Но това въобще на мен трудно може да ми повлияе, защото то си е въпрос на характер. И когато околните виждат, че ти си щастлив – това е... те не могат да те стъпчат, да те смажат. Особено като виждат, че семейството ми е щастливо.

Донка Къосева с Ива Казева, *Огнен етюд за любовта между две жени*, 2021, перформанс
Donka Kyoseva with Iva Kazeva, *A Fiery Study for the Love between Two Women*, 2021, performance

Martina Stefanova: A major topic these days is what is contemporary Roma culture and how we think about it. When we look at this culture in Bulgaria, but also in the world, we usually do this through the major clichés created by society. We have the following tropes: a dominant patriarchal figure, women's rights that are not respected, the performance of masculinity, and kitsch. These tropes form some of the topics in this year's Sofia Queer Forum. My first question is: What is it like to be a Roma artist today, and what are the difficulties you face?

Donka Kyoseva: There are always difficulties, regardless of whether you are Roma or a foreigner – regardless of the ethnic group. But I personally faced discrimination in my earlier years when I started doing art. Now because of this COVID-19 situation, it is really difficult for all artists. It is very difficult especially when I have to be on stage as an actress.

MS: How do you speak to people through your art? It is interesting that you motivate many people to continue and follow in your footsteps, especially from the place you are coming from.

DK: The society I grew up in is quite encapsulated, and it was a big shabang for them when I got into university. I was expected to get married, but I decided to develop further. I had the support of my parents who were adamant that I continue to develop. I heard a lot of negative feedback about myself, how can a single Roma girl live in the big city? But this did not affect me at all, nor did it affect my family. There is still this prejudice in the neighborhood where I lived, that I am a marriageable girl and have to create family and have children.

MS: You visit your city and motivate people to follow your path, being a woman. I know not all your followers are women...

DK: I am quite often a role model because I am a very combative character and I do not give up easily. I am the type of person who likes to pursue my goals. Especially when such good things are at stake, and are resulting from all this struggle with stereotypes, with difficulties, be it financial, moral, material, whatever.

MS: And how do you motivate these people?

DK: I have conversations with them. Quite often young girls and boys ask me: How did you get accepted to study acting and what are you doing now? And how did you learn all these things? And when they are told how I succeeded, who helped me, how to create contacts... my best friend is now a first-year student.

MS: You meet these same people and you work in one of these organizations – what are you doing there?

DK: I am a volunteer for the youth organization Arete, we motivate Roma youth to continue education. Next month, on October 15 [2021], we are organizing the third charity concert of the youth organization Arete to raise funds for scholarships for excellent graduating high schoolers. The event will be very interesting, very attrac-

tive, colorful.

MS: This year, in addition to the theme being related to Roma, it is also related to queer identity. How do you come out to Roma society, where there are very strong patriarchal structures, women's rights are suppressed, and the woman has to serve the man? This type of masculinity is reflected in the works of Aaron Roth, in one of our exhibitions, in which he brings in the symbol of the Mercedes as a metaphor of masculinity. It is also used to mark this cult to masculinity where women remain in the background. It is much harder and a much stronger gesture in the Roma community to be free being yourself, to be open in what you want to be and how you want to live.

DK: I had a problem primarily with people outside my family. People are afraid when they face something different because they just do not understand it. But this can hardly affect me at all, because it is a matter of character. And when the people around you see that you are happy – that's it... they can not step on you and crush you. They also see that my family is happy.

Дискусията „Художествени платформи на ромските артисти“ продължава изследването на пресичащи се идентичности чрез изкуството, което е в основата на София куиър форум от създаването му през 2012 г. Тази година фокусът е конкретно върху пресечността на куиър и ромската идентичности и тяхната връзка с класовото неравенство и социалната изолация, изградени около манифеста „Силата е в нас!“ на художниците Селма Селман и Чонга Питър Лий. Текстът представя футуристична перспектива за възможната солидарност между различията, с разбирането, че никой от нас няма единична идентичност – всички сме много неща едновременно, всички сме химери. Това събитие също събира художници с разнообразен артистичен опит, работещи в областта на пърформанс изкуството, текста, инсталацията и видеото и споделящи пресечни идентичности. Участниците в дискусията са Роберт Габрис, Донка Кьосева, Селма Селман и Чонга Питър Лий, които разказват за своята художествена работа, за ангажираността си с активизма и за артистичната колективност като платформа за социална промяна. Надяваме се, че тази международна среща ще бъде отправна точка за разглеждане на ромските проблеми с поглед към бъдещето, което ще повлияе на взаимоотношенията в нашето българско общество.

Боряна Росса: Първо бих искала да кажа няколко думи за това как ще протече дискусията – тя се превежда на английски и на български. В дискусията участват художниците Селма Селман, Донка Кьосева, Роберт Габрис и Чонга Питър Лий, както и кураторката Мартина Стефанова и философът Станимир Панайотов, с който сме заедно директори на София куиър форум за последните почти десет години. Нека да започнем с уводни думи от Станимир и Мартина.

Станимир Панайотов: Здравейте на всички от мен от далечна Русия. Първо искам да изразя благодарности на всички артисти за участието в тази дискусия, за нас тя е много важна, за да се опитаме да контекстуализираме тяхната работа и значимостта ѝ така, както тя е свързана с темата на тазгодишния форум „Куиър рома“. Второто важно нещо, което бих искал да кажа, е, че темата се появи преди три години и ние започнахме да работим по нея около 2018 г., като процесът беше дълъг, сложен и интересен. В крайна сметка разполагаме с тази богата програма от няколко изложби и пърформанси. Това, което за нас беше много важно да постигнем с това издание на София куиър форум, работейки с Мартина Стефанова като кураторка и организаторка, но и във връзка с нейната работа с Чонга Питър Лий и Селма Селман, беше и е да се опитаме да представим ромската култура въобще, като култура, която не е подчинена на основните социокултурни клишета за това какво представлява да си ромски човек. Това, което на нас много ни се искаше и се надяваме да сме постигнали, е да представим куиър ромските култура, тема и феномени по начин, който е свързан с бъдещето, а не с миналото. С други думи, вместо да се вглеждаме в социокултурните очаквания на обществото, че да бъдеш ром означава да имаш силна определена културна идентичност, свързана с определена музика или танцова култура, всъщност има нещо много по-богато и нещо, което надхвърля този тип клишета и то е свързано с нещо, което можем да наречем „ромски футуризъм“. Благодаря на всички, аз ще съм тук и ще гледам за въпроси едновременно и в Зуум, и във Фейсбук, от където

Селма Селман, *Няма място!*, 2019, пърформанс, 360° видео, 4:40 мин.
Selma Selman, *No Space!*, 2019, performance, 360° video, 4:40 min.

очакваме участие на публиката.

БР: Благодаря, Станимир, сега давам думата на Мартина за нейните уводни думи, а след това ще продължим с презентацията на художниците.

Мартина Стефанова: „Суперпозиционните охранители“ в лицата на тези различни артисти от ромски произход, идващи от различни страни – от Словения, Австрия, Босна и Херцеговина и България – имат собствени начини чрез различни културни процеси да мотивират и да препрограмират обществото, създавайки нови модели на солидарност и работейки за социална промяна. Те, разбира се, постигат това чрез изкуството: чрез различни форми на изразяване – мултимедия, перформанс, текст, рисунка. Тази година форумът в София се превърна в място за среща на тези „охранители“, „пазители“ и на техните различни форми на изразяване, които си взаимодействат в изложбата не само на индивидуално ниво, но и оформят едно цяло. В резултат на това, може би като някаква квантова вълна... тази квантова вълна удари и други артисти, и посетители, които проявиха интерес към посоката на работа, включително предизвиквайки у някои от тях желание за бъдещи сътрудничества с цел да станат част от едно по-голямо и неразделно общество.

БР: Сега бих искала да дам думата на Селма и Питър, които ще говорят за своята работа – и колективна, и индивидуална.

Селма Селман: Питър и аз работим по много проекти (и всъщност много се караме помежду си), но когато ни поканиха да участваме в София куийър форум: „Куийър рома“ ни отне известно време да обмислим концепцията. Докато си мислехме за контекста в България, за условията, в които живеят ромите и че много от тях преминават през тройна дискриминация, всъщност решихме, че искаме да направим един много прост проект, който събира много хора заедно, куийър роми, не-куийър роми и куийър като цяло. Ето защо присвоихме термина суперпозиция. Всъщност понятието е свързано с квантовата физика и казва, че квантовите атоми съществуват едновременно на различни места по едно и също време. И ако ние символично приложим тази идея към телата си, ще се случи същото, което означава, че аз не съм само ромка и не съм само американка, аз съм суперпозиционно всичко това едновременно. И това всъщност искахме да направим с този фестивал. Да съберем много хора и да се опитаме да мислим за стратегии за решаване на проблемите на всички тези хора. И за мен като художничка е много важно да използвам изкуството като инструмент не само за показване на творбите ми, които да символизируют нещо, но и за създаване на стратегии (за действие). Например една от моите дейности, с които наистина се гордея, е моята фондация, наречена „Марш на училище!“ Тази фондация работи почти пет години и чрез нея успях да дам шанс за развитие на някои момичета, които са много талантиливи, и имат голям потенциал, но нямат възможност да ходят на училище.

Чонга Питър Лий: Както Селма каза, ние работим заедно и се караме много. Но как виждам аз моята роля в работата ни? Аз основно представям списък, меню от възможни инструменти, базирано на проучвания и го донасям на

Селма, а тя избира: това е лошо, това е добро – лошо, добро... което е невероятно. Така виждам своето участие. Така че направих много културни изследвания и така стигнах до една естетика на комиксите, която използвах за мое собствено изследване и интегриране в идеята за суперпозицията или с една дума, как ти можеш да си всичко едновременно и как всички неща съществуват едновременно. Създадох тази концепция, заимствайки от практиката на Селма да създава културни инструменти, които другите могат да използват и трансформират, когато имат нужда. Тази идея за инструмент беше приложена и в сътрудничеството ни с Донка Кьосева и Тодор Митев (*Невъзможното посолство*). Просто представях рамка, в която те могат да вложат това, което биха искали да изразят. Създадох нещо като междинна структура или идеята, че културата е като уред за готвене, нещо като тиган, в който вие слагате яйцата си, а аз ви помагам да готвите. В същото време работех по няколко други проекта, където бях посредник, и така успях да се посъветвам с други интелектуалци, като [художничката] Хито Щайерл – така че проверих яйцата, които готвим с други готвачи. Те казаха, че стават. Така че и това е моя роля: да отида и да проверя извън проекта дали се справяме добре. Питам: „Добри ли са тези яйца?“, казват ми: „Да“ и аз ги връщам обратно.

СС: Също бих искала да кажа, че ние работим и върху много обещаващ проект, наречен *100-годишен план*. За този проект искаме да използваме ИИ, за да създадем план, който да свърже много академици и хора на изкуството, за да създадат възможния план за промяна на обществото. Ние искаме да създадем нов човешки културен капитал, който ще генерира ново знание за хората, които принадлежат към малцинствата, но и същевременно генерира идеи как да решаваме икономическите проблеми.

ЧПЛ: Мисля, че последното нещо е да разширим проекта на *Невъзможното посолство* и *100-годишният план* – това е рамката на творбата, над която работехме с Донка за София куиър форум. Виждаме тази работа като една трета от този по-голям проект за създаване на пространство за синтез, отново с всички тези различни части, което е приятелско, отворено и критично. Харесвам метафорите за храната, така че можем да кажем, че нашият голям проект има две части – едната е хладилникът, който е място за общността и за отделните хора да се самоизразяват без да бъдат съдени, а другата част е скарата, където хората критично работят заедно, за да решават проблеми. Но ние всички работим заедно, за да решим тези проблеми и да използваме изкуството като пространство за синтез.

Роберт Габрис: Аз показах *ИНСЕКТОПИЯ* на София куиър форум. Този проект всъщност е реакция на покана за миналогодишна изложба в Кьолн, Германия, в Етнографския музей, където те искаха да представят различни малцинства и различни тела и изключени групи. Имахме си пространство, където се опитвах да ни поставят в контекста на Втората световна война, а аз просто бях против това и реагирах с тази работа. Понеже ни настаняха в Етнографския музей аз сравних етнологията с криминологията. Препратката е Марк Твен и неговата *Трагедията на Пудънхед Уилсън*. Криминологията и етнологията събират отпечатъците ни, за да ни идентифицират и хомогенизират – нас, малцинствата. Направих отпечатъци на части от тялото и гениталиите си и ги изпратих в Кьолн, защото просто не съм съгласен. Изпратих отпечатък на задника си в Кьолн. След това бях на резиденция

във Флоренция и там се „превърнах“ в насекомо – така направих видим факта на съществуването на невидимите тела: те са парализирани, неми или просто мъртви и поставени в стъклена кутия в етнографския музей. Направих пърформанс – това е видео, в което осъществих собствена демонстрация срещу това. Видеото беше показано точно до колониалната част на този музей. Направих маски от бамбукови клони и така разработих език, с който да се обърна към болшинството на това общество и към господстващите институции, които потискат. Когато ви потискат, вие просто развивате друг език, езикът на смъртта и на парализираните насекоми. Стегнах се с въжета и се парализирах в такава стъклена кутия, защото обществото иска да ни види само когато сме парализирани, неми или мъртви.

БР: Донка, кажи ни повече за работата си в този форум с Питър – това е едно от новите неща, които се случиха в това издание на форума.

Донка Къосева: Ние работихме с Питър върху идеята за *Невъзможното посолство* и се получи нещо много интересно, защото това, което той предложи, е връзка между мои стихове и книгата на Габриел Гарсия Маркес *100 години самота*. Оказа се, че това, което аз пиша е много близко до самия роман. А видеата, които направихме с моята приятелка Мелина Атанасова за форума „Куиър рома“ бяха родени на момента, не беше нещо планирано. Другото, което мога да споделя за себе си, е че съм образователен медиатор, в Младежкия дом в Пловдив – работата ми е предимно свързана с деца и младежи от ромски произход, които биват мотивирани да продължат образованието си. От вече три години се занимавам с „огнена драма“. На тази фотография сме на участие с моята огнена група „Файър степ“ на събития, организирани от общината и други НПО. Завършила съм актьорско майсторство за драматичен театър, пиша поезия на ромски, сама си правя превод на български, доколкото е възможно.

БР: Със следващия си въпрос бих искала да поставя в центъра на нашия разговор идеята от манифеста на Селма и Питър за „суперпозиционната пресечност“ и тя е, че всички ние носим едновременно много идентичности, които се пресичат, а не се разделят. Този манифест представя футуристично и технологично мислене за идентичността. До каква степен виждате работата си като борба с традиционализма във вашите общности, а и като цяло?

СС: Причината, поради която използвам концепцията за суперпозицията в работата си, е проблемът с „етикетите“, прилепвани към моята етническа принадлежност и националност. Идеята за суперпозиция решава този проблем и ме поставя на правилното място, където трябва да бъда като художничка. От друга страна, като се замислите как функционира светът на изкуството – той функционира като напрежение между черно и бяло. Но тогава, между черното и бялото, съществуват тези артисти, които са в неопределеност. И според личния ми опит ромите са в тази неопределеност. Тъй като ние никога не сме достатъчно бели или достатъчно черни, така че винаги трябва все с някой да се смесваме, ту с едните ту с другите. Но хубавото е, че суперпозиционно можете да бъдете във всички тези светове, въпреки че трябва три пъти повече

да се борите за мястото си под слънцето. И в този контекст на суперпозицията, която създадох за себе си, някакси спрях да получавам тези „етикети“ за творбите, които създавам, въпреки че светът на изкуството не функционира като суперпозиция. За тях това е наистина нова концепция. Но факт е, че ние просто говорим за реалността, ние не говорим за нещо, което е футуристично, ние говорим за факти, които се случват с всички нас. Бих искала да кажа нещо във връзка с „чупливите“ тела. Ние, ромските артисти, виждаме, че сме „чупливи“. Като художничка от малцинствен произход трябва да се образоваш, в противен случай незабавно ще бъдеш отхвърлена, ако не говориш някои езици. Така че следователно мисля, че енциклопедизмът е най-добрият инструмент за художниците от малцинствата. Трябва да имате това като инструмент: вие сте не само художничката, която просто рисува, но имате знание в областта на философията и науката, така че вие всъщност можете да докажете на хората, че въпреки произхода си, можете да придобиете тези анти-чупливи тела.

РГ: Много сложен и труден за отговор е този въпрос. Във връзка с това, което каза Селма – ние говорим с нея за това с часове... Когато говорим за „чупливите“ тела – в моята активистка практика аз работя с куиър роми, живеещи в абсолютна бедност, с много „чупливите“ тела и с други нужди, освен образование, като например тяхното психическо и физическо здраве. Ето затова е невъзможно за мен да отговоря на този въпрос, той е обратното на това, което правя. Трябва да изградим съюзи, да се свържем. Има много за какво да говорим, но първо трябва да бъдем едни с други и да се намерим – имаме нужда от пространство, безопасно пространство, където можем да се срещаме и да преговаряме с властите да ни дадат ресурси за работа. Това е фокусът на моята работа.

ЧПЛ: Харесвам и двете позиции и не мисля, че са в конфликт. Това всъщност е начинът, по който разбирам и защо харесвам суперпозицията като концепция и защо я сливам с идеята за пресечността или пресечните идентичности. През идеята за суперпозиция можете да кажете – ето така имаме връзка с всички, всеки заема няколко състояния едновременно. В същото време чрез идеята за пресечността на идентичностите можем да намерим начин да работим едни с други и да създадем безопасно пространство и да създадем начини да работим заедно. Тъй като съм свикнал Селма да казва: това, което казваш е грешно! – аз съм ОК да го чуя пак. Ето защо предложих това пространство особено с използването на нови технологични платформи. Можем да имаме тези едновременни различни нужди, които да бъдат посрещнати на различни нива и да работят заедно и наистина вярвам, че всъщност можем да си помагаме по-лесно, ако се намираме в едно и също пространство. „Суперпозиция“ не означава, че всичко трябва да е еднакво, че всеки трябва да реши един и същ проблем. Продължавам с моята метафора за хладилника: имате долен, среден и горен рафт и след това фризер – или просто поставяте различни проблеми на различни рафтове. Ето как го виждам аз – суперпозицията позволява различни проблеми да съществуват едновременно и всички ние да работим за постигане на нашите най-големи цели. Нашите разлики не трябва да се изтриват. Това ми харесва в тази концепция.

ДЖ: За мен едно от най-постижимите неща е стигането до хора чрез изкуство, независимо дали са куиър или рома. Другото, което е важно за мен е хората със сходни проблеми да се подкрепят.

СП: Ще направя по-скоро коментар, отколкото да задам въпрос. Много често в западния свят, както и в света на западното изкуство и теория се предполага, че не може просто ей така да стигнеш до фазата на постмодерността, трябва да преминеш през всички исторически фази на еволюция от предмодерното, и чак тогава да стигнеш до постмодерното. Моят въпрос или по-скоро коментар е свързан с това, че на мен ми се струва, че в тазгодишното издание на София куиър форум „Куиър рома“, всъщност се случва един вид опровергаване на тази линеарна теза, че не може просто току-така да бъдеш постмодерен, а че трябва да минеш през всички тези фази. Дали нашите панелисти са съгласни с това наблюдение, което аз имам? Особено това е свързано с манифеста, който, до колкото аз мога да преценя, до голяма степен е свързан с идеи идващи от афрофутуризма, но и от афропесимизма.

РГ: Първото нещо е, че ромите и куиър хората представят голямо разнообразие от хора. Ние не можем да хомогенизираме тези хора, да говорим за куиър роми, защото първият въпрос е къде са те – познаваме ли ги – те част ли са от този академичен свят, от този форум? Като цяло е много трудно да се говори за тези тела – и ако го правим, нали знаем, че живеем в епистемологично тяло, преживяваме различни неща и можем да споделим това знание и опит, за да изградим нещо. Но все пак бих казал, че сме в самото начало – защото потисничеството на системата срещу нас е толкова голямо, че никой не може да си го представи. Ако имаме такъв форум, трябва да обсъдим възможности, пространства, ресурси и какво ли още не, по което да работим. И това е само началото. И това е моето възприятие за форум за събиране. Не съм сигурен дали отговорих на въпроса.

ЧПЛ: Аз всъщност току що проучвах това – имам позиция, която може да разреши този конфликт с помощта на афрофутуризма и афропесимизма. Според мен отговорът е, че няма „телос“, което означава, че няма нужда нито да се изкорени традицията, нито има нужда да се придържаме към нея, но тя е някак провисва в суперпозиция. Ето защо ми харесва тази концепция за суперпозицията, всичко е някак висящо във въздуха. Това, което е интересно във връзка с телата, е, че това е мястото, където биополитиката става политическа и задейства епистемологията на една или друга култура. Това, за което си мислех, беше една друга метафора... Палецът. Напоследък изучавах палеца – оказва се, че всъщност палецът е еволюирал последен и позволява хващане или задържане – той е дълбоко свързан с човека и човешкото като негов инструмент, така че всъщност е еволюирал преди човека да започне да ходи изправен. И така, според това, което проучвах, палецът ни позволява да хващаме и така можем много бързо да създаваме „изкуствени крайници“ или нови инструменти, които ни помагат, вместо да ни изразват нови крайници, което ще отнеме хиляди години. Ето как разбирам суперпозиционната пресечност: тя е нещо като палец. Ето например афропесимизмът има траектория, афрофутуризмът също има траектория и мисля, че постмодернизмът също. Знаете, че съм против *telos*, но съм и против идеята за хомогенизиране, така че мисля, че палецът е много добра визуализация, защото показва този вид крайник, който позволява контакт с всички останали крайници.

СС: В чата има въпрос, защо не поканихме Европейския ромски институт за изкуство и култура (ERIAS) да участва във форума. На мен много ми харесва да работя с Боряна, вие ни се доверихте – на Питър и на мен, за това, което искаме да направим и да създадем като рамката на форума. Мисля, че ERIAS прави нещо различно, те се опитват да направят комбинация от всичко с всичко и така губят целта си, и затова не могат да направят едно нещо, което е наистина дълбоко и структурно да се свържат с всички нас и да предложат решения. Това, което сега се опитват да направят, е да създадат ромски институт – всъщност това е Музей за съвременно ромско изкуство и има много дискусии по този въпрос. Често срещаният въпрос е какво ще поставите в този музей? Не бях тук [изпадна от Зуум конференцията; б.р.], когато Станимир задаваше въпроса си – но по отношение на връзките с афрофутуризма: това е много голяма разлика, афрофутуризмът е толкова дълбок и има тази дълбоко вкоренена история, а ромският футуризм е нещо, което предстои да се развие. Но преди да се развие, първо трябва наистина да образовваме младите поколения, имаме нужда от по-образовани роми, трябва да работим и да се справяме със социалните проблеми, пред които са изправени много роми. Сега тук имаме привилегията да говорим за куиър идентичностите, докато куиър хората всъщност живеят в бъркотия и ад. Те нямат възможност да станат видими и тогава въпросът ми е какво е изкуството за тях и кои сме ние в такъв случай, и как наистина се опитваме не само да говорим за проблема, а как да разрешим тези проблеми? И отговорност ли е това на ERIAS или това е наша отговорност, или е отговорността на този форум?

БР: Бих искала да чуя вашите последни думи: моля, кажете вашия манифест с няколко изречения – всичко, което сме пропуснали да разгледаме в тази кратка дискусия. Разбира се, пропуснахме много.

СС: Първо искам да благодаря на теб, Боряна, за отделеното време, и на Станимир и на всички, и мисля, че това е наистина важно, че започнахме да говорим за това – мисля, че не трябва да спираме, трябва да продължим да работим и по някакъв начин да си сътрудничим по други проекти в бъдещето. Мисля, че сме страхотна група от хора, всички сме умни и талантливи и мисля, че ако успеем да останем заедно, наистина можем да направим много неща. Искам да ви благодаря за това, че ни се доверихте да представим идеята за суперпозицията и връзката ѝ с квантовата физика. Наистина се радвам, че някой вярва в нас.

РГ: Та, и аз да ви благодаря – за тази дискусия, за мен беше много важно да слушам и да говоря, а също и много подобно на Селма, мисля, че наистина не трябва да спираме да говорим, да обсъждаме и да правим връзки. Тези хора, които познавам, куиър ромите, които познавам, имат толкова много спешни нужди. Понеже сме привилегирани и можем да сторим много, може би трябва да помислим и за други възможности. Много съм разочарован от Форума в София и изобщо не усетих този аспект у него – но се радвам, че съм тук с вас и се надявам някак да продължим.

ДК: Първо благодарности на всички вас, на Мартина най-вече, която се справи страхотно с провеждането на всички тези събития, в които аз участвах, аз мога да кажа, че съм много доволна от нашия пърформанс и от представянето на изложбите в София. Имам само едно заключително изречение, което искам да кажа на всички, които ни слушат – че промяната идва от нас. Това е.

ЧПЛ: Аз също така искам да кажа, че съм изключително благодарен на всички – на Боряна и на Станимир, които ни дадоха възможност да представим тези идеи и на всички, които участваха. Говорих с много хора във Вашингтон и те много подкрепят проекта и идеята, така че в близко бъдеще искам да продължа да работя. Мисля, че тази идея ще се интегрира в много неща. Говорих със Селма точно преди това обсъждане, че след пет години наистина не искаме отново да водим същия разговор за същите проблеми, така че мисля, че е страхотно да имаме толкова добра група от хора, които са толкова ангажирани и фокусирани и мисля, че наистина можем да променим нещата.

05.11.2021

Гибо Бейби и Войн де Войн, *Огнена сила*, 2021, пърформанс
Gibo Baby and Voin de Voin, *Hot Power*, 2021, performance

The discussion “Roma Artists’s Platforms of Expression” continues the exploration of intersectional identities through art, which has been part of Sofia Queer Forum since 2012. This year the focus is specifically on the intersection of queer Roma overlooking its interrelations with class inequality, and social ostracism. This forum has been composed around the manifesto “We’ve Got the Power!” by artists Selma Selman and Chongha Peter Lee. The text presents a futurist perspective on solidarity among diversities with the realization that none of us has a singular identity – we are all many things simultaneously, we are all chimeras. This event brings together artists with a range of artistic experience working in performance art, text, installation, and video, and sharing intersectional identities. Panelists include Robert Gabris, Donka Kyoseva, Selma Selman, and Chongha Peter Lee who will each share their own work, their engagement with activism, and their views on artistic collectivity as a platform for larger social change. We hope that this international meeting will be a starting point of looking at Roma issues in Bulgarian society through a perspective for the future, affecting the ways we interact with each other.

Boryana Rossa: I would like to say a few words about how the discussion will proceed – it is translated simultaneously into English and Bulgarian. Artists Selma Selman, Donka Kyoseva, Robert Gabris and Chongha Peter Lee participate in the discussion, as well as curator Martina Stefanova and philosopher Stanimir Panayotov, with whom we have been co-directors of the Sofia Queer Forum for almost ten years. Let us start with some introductory words from Stanimir and Martina.

Stanimir Panayotov: Hello to all from me from far-away Russia. What I want to say is first to thank all the artists for participating in this discussion. For us, it is very important to try to contextualize their work and its significance as it relates to the theme of this year’s forum “Queer Roma.” The second important thing I would like to say is that the topic emerged three years ago. We started working on it around 2018: the process was long, complex, and interesting. In the end, we have this rich program of several exhibitions and performances. Finally, what is very important for us to achieve with this edition of Sofia Queer Forum together with Martina’s work as a curator and organizer, but also in connection with her work with Selma Selman and Chongha Peter Lee, was and is to try to present the Roma culture in general, as a culture that is not subordinated at all to the main socio-cultural clichés about what it means to be a Roma person. And what I will conclude with is what we really wanted and hope we have achieved, to present queer Roma culture, topics, and phenomena in a way that is connected to the future, not the past. In other words, instead of looking at society’s socio-cultural expectations that being Roma means having a strong and specific cultural identity associated with a certain music or dance culture – there is actually something much richer and something that goes beyond these types of clichés and that is related to what we might call “Roma Futurism.” Thanks, everyone, I will be here looking for questions both on Zoom and on Facebook, where we expect audience participation.

BR: Thank you, Stanimir, I will now give the floor to Martina for her opening remarks, and then we will continue with the presentation of the artists.

Martina Stefanova: The “superpositional guards” in the face of these different art-

ists of Roma origin, coming from different countries – from Slovenia, Austria, Bosnia and Herzegovina, and Bulgaria – have their own ways through different cultural processes to motivate and reprogram society, creating new models of solidarity and working for social change. They, of course, achieve this through art: through various forms of expression – multimedia, performance, text, drawing. This year, the forum in Sofia has become a meeting place for these “guards,” “guardians,” and their various forms of expression, which interact in the exhibition not only on an individual level, but also form one whole. As a result, perhaps like some kind of quantum wave... this quantum wave hit both other artists and visitors who manifested interest in the direction of this work, including evoking in some of them a desire for future collaborations in order to become part of a larger and undivisible society.

BR: Now I would like to give the floor to Selma and Peter, who will talk about their work – both collective and individual.

Selma Selman: Peter and I work on many projects and we actually fight a lot with each other, but when we were invited to participate in Sofia Queer Forum – “Queer Roma” – it took us some time to think about the concept. While we were thinking about the context in Bulgaria, the conditions Roma live in, and that many of them go through triple discrimination, we decided that we want to do a very simple project, which is to bring many people together, queer Roma, non-queer Roma, and queer in general. This is why we appropriated the term superposition. It is related to quantum physics and is saying that quantum atoms exist everywhere at the same time – in many other places. And when we symbolically apply this idea to our bodies, the same thing will happen, which means that I am not only Roma and I am not only American: I am superpositionally all of that. And this is what we actually wanted to do with this festival. To bring many people together and to try to think about strategies for solving the issues of all these people. And for me as an artist, it is very important that I use art as a tool, not only to symbolically show my works but to find the strategies (of action). For example, one of the works that I am really proud of is my foundation called “Get the Heck to School!” This foundation is running for almost five years, and I managed to give a chance to some girls who are very talented, and have big potential, but who do not have opportunities to go to school.

Chongha Peter Lee: As Selma was saying, we work together, and we fight a lot. How I see my role in this is that basically I present a menu of possible tools, based on research, and bring it to Selma. Then she selects – this is bad, this is good – bad, good... which is amazing. That is how I see myself. So, in that sense this is where I did a lot of cultural research and this is how I came up with this aesthetic of comics, for my own research, integrating the strategy of superposition, or how all things exist simultaneously. I was constructing this concept, similarly to Selma’s practice to create cultural tools that others can use and transform as they need it. And in that sense, this idea of a tool was applied in our collaboration with Donka and Todor (*The Impossible Embassy*). I was just presenting a framework where they can put their expressions in. I was kind of creating an intermediating structure or the idea that culture is like a cooking tool, a frying pan, and you put your eggs in and I help you cook. Meanwhile, I was also working on several other projects at the same time where I was a mediator, and also connected with external thinkers, such as [artist] Hito Steyerl, so I checked the eggs that we are cooking with other cooks. They said it was good, so that is also my role – I go and check outside of the project: “Are these eggs good?” – “Yes” – and

bring it back.

Robert Gabris: I exhibited *INSECTOPIA* at Sofia Queer Forum. This project is basically a reaction to an invitation to last year's exhibition in Cologne in Germany, in an Ethnographic Museum where they exhibited different minorities and diverse bodies and excluded groups. We had our space where they tried to put us in the context of WWII, and I was simply against that, and I reacted with this work. We were placed in the Ethnographic Museum, and I compared ethnology to criminology. The reference is Mark Twain and his *The Tragedy of Pudd'nhead Wilson*. Criminology and ethnology are collecting our fingerprints to identify and homogenize us – the minorities. I made prints of my body and body parts, and my genitals, and I sent them to Cologne because I simply do not agree. I sent my asshole print to Cologne. And then I took part in an artists' residence in Florence, and I “became” an insect – I made visible the fact of the existence of invisible bodies, they are paralyzed, mute, or simply dead, and put in a glass box in the Ethnographic museum. I made a performance – it is a video where I made my own demonstration against this, and it was screened right next to the colonial section of this museum. I produced masks from bamboo branches – I developed a language to address the majority of the society and the dominant institutions that are oppressing you. When this happens, you simply develop another language, the language of a dead and paralyzed insect. I tightened myself with ropes and paralyzed myself in such a glass box because society wants to see us only when we are paralyzed, mute, or dead, we are welcome to society as insects, otherwise, we are just dirt to this world.

BR: I want to introduce Donka Kyoseva with the videos she made for Sofia Queer Forum in which she reads her poetry in Romani. Donka, tell us more about your work on this forum with Peter – this is one of the new things that happened at this forum.

Donka Kyoseva: We worked with Peter on the idea of *The Impossible Embassy*, and it turned out to be something very interesting, because what he proposed was a connection between my poems and Gabriel García Márquez's book *100 Years of Solitude*. It turned out that what I write is very close to the novel itself. And the videos that my friend Melina Atanasova and I made for the “Queer Roma” edition were born in the spur of the moment, it was not something planned. The other thing I can share about myself is that I am an educational mediator at AreteYouth – a youth center in Plovdiv – my work is mainly related to children and young people of Roma origin who are motivated to continue their education. For the last three years, I have been also doing “fire drama.” In this photograph, we are participating with my fiery group Fire Step, at events organized by the municipality and NGOs. I have graduated with a degree in Acting for Dramatic Theater, I write poetry in Romani, and I make my own translation into Bulgarian as much as it is possible.

BR: With my next question, I would like to put in the center of our conversation the idea of the manifesto of superpositional intersectionality [by Selma and Peter]. The manifesto proposes that we all carry identities that intersect, and do not divide. This manifesto is presenting futuristic and technological thinking about identity. In this context I was wondering to what extent you see your work fighting traditionalism in

your own communities and in general?

SS: The reason why I use the concept of superposition in my work is because of the issue of having to deal with “labels” attributed to my ethnicity and nationality. And superpositioning is fixing this issue and putting me in the right place where I have to be as an artist. On the other hand, when you think about how the art world functions – it functions as black and white. And then in between black and white, there are these artists who are in limbo. And according to my personal experience, Roma are in this limbo. Because we are never white enough or black enough, so we always have to mingle around. The good thing is that you can superpositionally be in all of these worlds, although you have to kind of constantly fight three times more. But in this context of superposition that I have created for myself, I somehow stopped having these “labels” for the works I create, even though the art world does not function as superpositional. For them, this is a truly new concept. But the fact is that we are just talking about reality, we are not talking about something that is futuristic, we are talking about facts that are happening within all of us. Here I would like just to relate to the idea of fragile bodies. We, Roma artists see that we are fragile. But you as an artist from a minority origin must educate yourself, otherwise, you are immediately segregated if you do not speak some languages. So, therefore I think the polymath is the best tool for minority artists. An important tool is that you are not only the artist who is just painting or drawing, but you know a bit of philosophy, and a bit of science. Then you can actually prove to the people that despite identity you can have these anti-fragile bodies.

RG: It is very complex and difficult to answer this question. Relating to Selma – we talk with her about this for hours. When we speak about fragile bodies – in my activist practice I work with queer Roma, living in absolute poverty, in very fragile bodies, and with needs beyond education – such as their mental and physical health. That is why it is mostly impossible to answer this question, because it is the opposite of what I do. We need to build alliances, to connect, and there is a lot to speak about, but we need to first be with each other, and find each other. We need a space, a safe space, where we can meet and negotiate with authorities to give us resources to work. This is the center of my work.

CPL: I like both of these positions and I do not think they are in conflict. This is actually how I understand and why I like superposition as a concept, and infuse it with intersectionalism. You can say there is this commonality with everyone, everybody is occupying multiple states simultaneously. At the same time with intersectionalism we can find a point to connect and work with each other and create a safe space and create ways to work together. Because I am used to Selma saying: “That is wrong.” I am OK with that. That is why I was proposing the space, especially with newer platforms with newer technologies. This is also why I am backing away because I do not know the exact answer, but we can have these simultaneous different needs being met at different levels and at the same time working together. I really believe that in the same space we can actually help each other more easily. This is the thing about superposition – it does not mean everything has to be the same, that everybody has to solve the same problem. I keep saying – the refrigerator: you have a bottom, middle, and top shelf, and then the freezer, you just put different problems on different shelves. There are the vegetables, there is the meat, and there are the snacks. This might sound stupid – Selma can yell at me later – anyone can yell at me later, but this is how I see it – superposition allows for different problems and solutions to coexist simultaneously, and we are all working towards our greatest goals, no difference must be erased. That is what I

like about this concept.

DK: For me, one of the most achievable things is reaching people through art, whether it is queer or Roma, and the other thing that is important to me is that people with similar problems support each other.

SP: This is more of a comment than a question. Very often people, especially in the Western art world and theory world, work with this presupposition that you can not just become postmodern – you have to go all the way through all these pre-stages before being post-modern. You have to be pre-modern, then modern to become post-modern. You can not just jump in between different levels. And I think what happens in this edition of Sofia Queer Forum is to a large extent the refutation of this kind of linear history of the evolution of ideas, and I wonder if you agree with this idea and given all these presupposed perceptions about what Roma culture is in particular, let alone what is queer Roma culture, to the extent to which it is recognizable. This all is related to the manifesto by Selma and Peter which has some roots and links to ideas from Afro-futurism – but maybe Afro-pessimism as well.

RG: The first thing is that Roma and queers are different people. We can not homogenize these people, to speak about queer Roma, because the first question is where are they – do we know them – who is part of this academic world, of this Forum. It is in general very hard to speak about these bodies – and if we do that, we know that we are living in an epistemological body, experiencing different things, and we can share this knowledge and experiences to build something. But still, I would say that we are in the very beginning – because the oppression of the system against us is so high that nobody can imagine. If we have such a Forum we should discuss possibilities, spaces, resources, and what else, something to get working on it. And this is just the very beginning. And this is my perception of a Forum, of a gathering together. Not sure if I answered the question.

CPL: I was actually just researching this – I have a position that might resolve this conflict with the help of Afro-futurism and Afro-pessimism. So for me, I think the answer is that there is no “telos,” which means there is no need to eradicate the tradition and there is no need to stick to it actually, but it is kind of suspended in superposition. That is why I like this concept of superposition, everything is kind of suspended. What is interesting in relation to bodies, this is where biopolitics becomes political and the epistemology of one culture or another. What I was thinking about was... the thumb. I was doing research on the thumb... so basically the thumb actually evolved last and allows for grasping or holding – it is deeply connected with the human as a tool, so it actually evolved before walking. So, according to what I was researching the thumb allows us to create limbs, artificial limbs, or new tools, versus growing a limb that will take like thousand years. So, this is how I understand superpositional intersectionalism: it is more like a thumb that is being like Afro-pessimism has a trajectory, Afro-futurism also has a trajectory, and post-modernism too, so I am against the *telos*, but I am against the idea of homogenization also. So, I think the thumb is a great kind of visual because it shows this kind of a limb that allows for contact with all other limbs, in other words, superpositional intersectionalism allows to create contact with any and all of the ideas that otherwise

seem to be conflicting with the others.

SS: There is a question in the chat, which is: Why we did not invite the European Roma Institute for Arts and Culture (ERIAC) to participate in the Forum? I really like working with Boryana, you trusted us – Peter and me, with what we want to do and what is the framework of the show. I think ERIAC is doing something different, they are trying to do a combination of all and everything and then they get lost, and then they cannot do one thing, which is to really deeply and structurally connect with all of us and propose solutions. What they are now trying to do is to create Roma Institute – actually, this is a Roma Museum of Contemporary Art and there are a lot of discussions about that. The common question is what are you going to put in this museum? I was not here [dropped out of the Zoom conference; ed.] when Stanimir was asking his question – but in terms of connections with Afro-futurism: it is a very big difference, Afro-futurism is so deep and it has this rooted history, and Roma futurism is something which is about to evolve, but before it evolves we first need to really educate young generations, we need more educated Roma people, we need to work and deal with the social issues that many Roma people are facing. We have the privilege to talk about queerness when queer people actually live through mess and hell. They do not have the opportunity to become visible, and then my question is what art for them is, and who we are then, and how do we really try to not only talk about the problem, how we solve these issues, and is this the responsibility of ERIAC, or is this our responsibility, or it is the responsibility of this forum.

BR: At the end I would like to hear your final words: please state your manifesto in a few sentences – anything that we have missed to cover in this brief discussion. Of course, we missed a lot.

SS: First, I want to thank you, Boryana, for your time, and to Stanimir and everyone, and I think this is really important that we started to talk about it – I think we should not stop, we should continue to work and somehow collaborate on other projects in the future – I think we are a great group of people, we are all smart and talented, and I think if we can stick together we can really do a lot of stuff. I want to thank you for your trust in [the idea of the] “superposition” and your trust in quantum physics, I am really happy that someone believes in us.

RG: So, thank you – for this discussion, it was very important for me to listen and to speak, and also very similar to Selma I think that we should not really stop speaking and discussing and connecting. These people I know, queer Roma people I know, have so many urgent needs. Because we are privileged and we can do a lot, maybe we should think about other possibilities. I am very disappointed with the Forum in Sofia and I did not feel this there at all – but I am happy that I am here with you and I hope that we will continue somehow.

DK: First of all, thanks to all of you, especially to Martina, who did a great job of organizing all these events in which I participated, I can say that I am very satisfied with our performance and the presentation of the exhibitions in Sofia. I have only one final sentence that I want to say to everyone who is listening to us: that change comes from us. That is it.

CPL: I also want to say that I am extremely grateful to everybody – Boryana and Stanimir gave us a chance to present these ideas, and to everybody who participated. I have been

talking with a lot of people in Washington, D.C., and they are very supportive of the project and the idea, so in the near future, I want to continue working. I think it is going to integrate into a lot of things. I was just talking with Selma prior to this call, that in five years we really do not want to have the same conversation about the same problems again, so I think it is great to have such a great group of people who are so committed and focused, and I think we can really change things.

05.11.2021

РОБЕРТ ГАБРИС

Роберт Габрис е роден в бивша Чехословакия. Днес живее и работи във Виена като художник на свободна практика. Той получава бакалавърска степен по изкуствата от Академията за приложни изкуства в Братислава през 2010 г. и магистратура от Академията за изящни изкуства във Виена през 2015 г. Габрис има множество изложби, участва в биеналета и художествени прегледи в Европа и по света. Той описва съдържанието на работата си като критична конфронтация с проблемите на идентичността, особено конфронтациите на различни групи, изключени от обществото. Занимава се с нови експериментални форми на рисунката като съпротива срещу изключването и расизма. Принадлежи към ромската етническа група, но не се определя като ромски художник. Неговата работа показва много по-постоянен интерес към множеството въпроси, засягащи разнообразието и превръщащите се една в друга идентичности, куиър тялото и неговото съществуване, което е обсебено от различни физически и ментални тела, съпоставено с нормативното общество и неговите граници. Роберт Габрис печели наградата за изкуство Belvedere 21, Виена, 2022 г.; Награда Jindřich Chalupecký, Бърно, 2021 г.; Recognition Art Award/Strabag International SE, Виена, 2021 г.

ROBERT GABRIS

Robert Gabris was born in former Czechoslovakia. Today he lives and works in Vienna as a freelance artist. He graduated with a BA from the Academy for Applied Arts in Bratislava in 2010 and received his MA from the Academy of Fine Arts in Vienna in 2015. He has numerous exhibitions and participates in biennals and art fairs in Europe and around the world. Gabris describes the contents of his work as a critical confrontation with identity issues, especially confrontations of different socially excluded groups. The starting point of his work deals with new experimental forms of drawing as resistance to exclusion and racism. He belongs to the Roma ethnic group but does not define himself as a Roma artist. His work shows a much more constant interest in multiple questions of diverse and convertible identity, the queer body and its existence, possessed by different physical and mental bodies, in relation to normative society and its boundaries. Robert Gabris won Belvedere 21 Art Award, Vienna, 2022; Jindřich Chalupecký Award, Brno, 2021; Recognition Art Award/Strabag International SE, Vienna, 2021.

ГИБО БЕЙБИ

Гибо Бейби е известен български влогър от ромски произход. Той е известен в YouTube, TikTok и Instagram със своите провокативни снимки, хип-хоп и поп-фолк музикални видеоклипове и измислени истории. Гибо Бейби участва активно на музикалната сцена със своите вирусни видеа, както и с широко обсъжданите си сътрудничества с други артисти от визуалната и музикалната сцена, като Стамена и SK Медуза.

GIBO BABY

Gibo Baby is a famous Bulgarian vlogger of Roma origin. He is well-known on YouTube, TikTok, and Instagram for his provocative photos, hip-hop and pop-folk music videos, and fictional stories. Gibo Baby actively participates in the music scene with his viral videos, as well as his widely discussed collaborations with other artists from the visual and musical scenes, such as Stamen and SK Medusa.

ВОЙН ДЕ ВОЙН

Войн де Войн е роден през 1978 г., живее и работи в София. Има магистърска степен от DasArts – Институт за изследвания в областта на сценичните изкуства, бакалавърска степен от академията Gerrit Rietveld и SNDO в Амстердам. От юли 2016 г. ръководи независимо арт пространство в София, наречено „Æther“, което има родствено сателитно пространство в Хага „Æther Haga“ заедно с Мари Чивиков. През 2016 г. той става инициатор и организатор на ежегодната SAW Sofia Art Week. От 2020 г. заедно с холандската кураторка Лизет Смит управляват платформата за алтернативно образование School of Kindness. Войн де Войн работи в различни области на визуалните изкуства – от перформанс до инсталация, представяйки своите търсения с помощта на колективни ритуали, изследвания на пола и на предците, психогеографията, социологията и парапсихологията. Произведенията му са показвани както в институционален, така и в ъндърграунд контекст по целия свят.

VOIN DE VOIN

Voin de Voin was born in 1978 and lives and works in Sofia. He holds an MA from DasArts – Institute of the Advance Research in the Performing Arts, and a BA from Gerrit Rietveld Academy and SNDO in Amsterdam. Since July 2016 he is running an independent art space in Sofia called Æther with a sibling satellite space in The Hague called Æther Haga, together with Marie Civikov. He is the initiator and organizer of SAW Sofia Art Week since 2016 on an annual basis. Together with the Dutch curator Lisette Smith they are running the platform for alternative education School of Kindness since 2020. Voin de Voin works in various fields of the visual arts, ranging from performance to installation, incorporating his research in collective rituals, gender studies, ancestral knowledge, psychogeography, sociology, and parapsychology. His work has been shown both in institutional and underground contexts and locations throughout the world.

ЕДГАР ЕНДРЕС

Едгар Ендрес е чилийски художник, който работи в рамките на социалната практика и скулптурата, интерактивните медии, колективното творчество и обществената ангажираност. По-голямата част от произведенията му включва работа с различни общности с акцент върху популярната култура. Неговите видео произведения и документални филми представят работа с камерата и монтажа със силен личен почерк, с интерес към връзката между естествения пейзаж и изкуствено изградената среда, както и към човешкото

присъствие и личните истории, които се намират в тези пространства. Той е и основател на Floating Collective Laboratory – мобилен музей, чиято цел е да доближи изкуството до ежедневието на публиката и да стимулира участието в съвременното и социалното изкуство. Той също така ръководи експериментална лаборатория за изкуства и технологии в университета „Джордж Мейсън“.

EDGAR ENDRESS

Edgar Endress is a Chilean artist who works within the limits of social practice and sculpture, interactive media, collaboration, and public engagement. Most of Endress' work involves working with communities with an emphasis on popular culture. His works of video art and documentaries reveal a very personal style of camera and editing, with a constant interest in the relationship between the natural landscape and the built one, as well as in the human presence and the personal stories that are held in these spaces. He is also the founder of the Floating Collective Laboratory, a mobile museum that aims to bring art closer to the daily life of the public and stimulate participation in contemporary and social art. He also directs an experimental laboratory of arts and technologies at George Mason University.

ВИКЕНТИ КОМИТСКИ

Викенти Комитски е роден през 1983 г. в София. Живее и работи в Берлин. Използва разнообразни медии, създавайки обекти, видео, инсталации, рисунки и др. Неговите творби често са свързани с теорията и психоанализата, понякога по критичен или ироничен начин. Комитски завършва „Скулптура“ в Националната художествена академия в София и магистърската програма „Изкуство в контекст“ в Университета за изкуства в Берлин. През последните години има множество самостоятелни изяви и участия в Европа и САЩ. Някои от неговите самостоятелни изложби са: „Nevermind The Gap“, галерия „Joey Ramone“, Потердам; „BASIC AND THE BEAST“, „Sariev Contemporary“, Пловдив (2017); „Update“, галерия „Krinzinger“, Виена (2015); „Commodities Unplugged“, „Sariev Project Space“, Пловдив (2014); „New Poor“, ИСИ, София (2013); „Субективна география“, „Sariev Contemporary“, Пловдив (2011); „1:200“, галерия „ogms“, София (2010); „No Image Available“, „the fridge“, София (2010); „#1“, галерия „Васка Емануилова“, София (2009).

VIKENTI KOMITSKI

Vikenti Komitski was born in 1983 in Sofia. He lives and works in Berlin. Komitski is working in a wide variety of media, including objects, videos, installations, drawings, etc. His works often relate to theory and psychoanalysis, sometimes in a critical or ironic way. Komitski graduated Sculpture from the National Academy of Arts in Sofia and the MA Art in Context at University of the Arts, Berlin. For the past years, he had numerous solo shows and participations in Europe and the US. Some of his solo shows are: „Nevermind The Gap,” Gallery Joey Ramone, Rotterdam; „BASIC AND THE BEAST,” Sariev Contemporary, Plovdiv (2017); „Update,” Krinzinger Gallery, Vienna (2015); „Commodities Unplugged,” Sariev

Project Space, Plovdiv (2014); “New Poor,” ICA, Sofia (2013); “Subjective Geography,” Sariev Contemporary, Plovdiv (2011); “1:200,” Ogms Gallery, Sofia (2010); “No Image Available,” the fridge, Sofia (2010); “#1,” Vaska Emanouilova Gallery, Sofia (2009).

ДОНКА КЪОСЕВА С ИВА КАЗЕВА

Донка Къосева е актриса от ромски произход, завършила специалността „Актьорство за драматичен театър“ в ПУ „Паисий Хилендарски“. Тя е част от “Fire Step” – пърформанс компания за огнено представление и театър. През 2016 г. достига до полуфинал на телевизионното шоу „България търси талант“. Печели редица награди и се изявява не само в родния си град Свиленград, но и на сцени в София и Пловдив. Къосева работи заедно с Ива Казева, с която правят видеа, вдъхновени от тяхната лична връзка и от поезията на Къосева.

DONKA KYOSEVA WITH IVA KAZEVA

Donka Kyoseva is an actress of Roma origin, who graduated from the University of Plovdiv with a degree in Acting for Theater. She is part of Fire Step – a performance company for fire performance and theater. In 2016 she reached the semi-finals of the TV show Bulgaria Is Looking for Talent. She won a number of awards and performed not only in her hometown of Svilengrad, but also on stages in Sofia and Plovdiv. Kyoseva works together with the filmmaker Iva Kazeva, with whom they make video works inspired by their relationship and Kyoseva’s poetry.

ЛЕКСИ ФЛЪОР

Лекси Флър е българска художничка, живееща между Швейцария и България, ако не е на път между тук и там, като фотографира и заснема вдъхновяващите си срещи и пейзажите от нейните пътувания. Работеща в различни медии, Флър е част от българската куиър сцена, ЛГБТ активистка и културна организаторка.

LEXI FLEURS

Lexi Fleurs is a Bulgarian artist living mainly between Switzerland and Bulgaria, if not on the road between here and there, photographing and filming her rich encounters and the landscapes that mark her journey. A multidisciplinary artist, Fleurs is part of the Bulgarian queer scene, an LGBT activist, and a cultural organizer.

ТОДОР МИТЕВ

Тодор Митев живее в Пловдив и работи в сферата на социалните услуги. За него едно от най-важните неща е хората да бъдат разбрани и оценени, да създават изкуство, основаващо се предимно на чувствата. Той определя изкуството си като сюрреалистично. Хората са най-голямото му вдъхновение.

Участвал е в много изложби и рисуване на живо, с цел представяне на етническа култура и преодоляването на разизма. Прави илюстрации на авторски стихове.

TODOR MITEV

Todor Mitev lives in Plovdiv and is a social worker. For him, one of the most important things is for people to be understood and appreciated, and to create art based on feelings. He defines his art as surrealist. People are his biggest inspiration. He has participated in many exhibitions and live painting sessions, intending to better explain ethnic culture and overcome racism. He makes illustrations of poems by various authors.

СТАНИМИР ПАНАЙОТОВ

Станислав Панайотов е философ, съосновател и съдиректор на София куиър форум. Защитил е докторат по сравнителни джендър изследвания през 2020 г. в Централноевропейския университет. В момента е постдокторант към катедра „Логика, етика и естетика“ в Софийски университет.

STANIMIR PANAYOTOV

Stanimir Panayotov is a philosopher, co-founder and co-director of Sofia Queer Forum. He has defended his Ph.D. in Comparative Gender Studies at the Central European University in 2020. He is currently postdoctoral fellow at the Department of Logic, Ethics, and Aesthetics in Sofia University.

ЧОНГА ПИТЪР ЛИЙ

Чонга Питър Лий в момента работи и живее в Ню Йорк и Вашингтон, окръг Колумбия. Той е медиен артист, организатор, теоретик и перформанс лектор, чиято работа получава вдъхновение от квантовата наука за данните, небинарното хакерство и поп културата. Понастоящем е научен сътрудник в Provisions Library for Arts and Social Change, която тръгва от университета „Джордж Мейсън“, и също е съветник по етическите въпроси на изкуствения интелект и сътрудничеството между човек и машина за един от първите в света пазари на въглеродни кредити. През 2016 г. получава магистърска степен по трансмедия в Сиракузския университет, Ню Йорк. Той е съосновател на „Anti-Fragile Agency“, медийна група, която участва в The Wrong Biennial, и създател на Superpositional Reality – VR произведение, показано във Video Vortex като част от биеналето Kochi-Muziris, Индия. Лий също съпродуцира The Impossible Dialogues Interface за Чилийското биенале за архитектура и урбанизъм през 2017 г. в сътрудничество с General Architectural Collaborative.

CHONGHA PETER LEE

Chongha Peter Lee is currently based out of New York and Washington, D.C. He is a media artist, organizer, theorist, and performance lecturer whose work deals

with quantum data science, non-binary hacking, and pop culture. He is currently a Research Fellow for Provisions Library for Arts and Social Change, based out of George Mason University, and advising on AI ethics and human-machine collaboration for one of the world's first carbon credit markets. In 2016, he received his MFA in Transmedia at Syracuse University, New York. He co-founded the Anti-Fragile Agency, a media assemblage that participated in the online The Wrong Biennial, and Superpositional Reality, a VR work that was shown in Video Vortex as part of the Kochi-Muziris Biennial, India. He co-produced The Impossible Dialogues Interface for the Chilean Architecture and Urbanism Biennial in 2017 with General Architectural Collaborative.

PRETTY LOUD

Pretty Loud е първата ромска момичешка банда. Базирани в Земун, Сърбия, те се застъпват за овластяване на жените в ромската общност. Групата е създадена през 2014 г., когато започват да пеят заедно като част от образователната и социална програма на НПО GRUBB (Gypsy Roma Urban Balkan Beats). Целта на GRUBB е да помогне на младите роми да вземат бъдещето си в свои ръце, да останат в училище и да получат образование. Една от членките на Pretty Loud казва: „Искаме да спрем ранните бракове ... искаме самите момичета, а не родителите им, да решават дали искат да се омъжат или не. Искаме всяка жена да има правото да бъде чута, да има своите мечти и да може да ги изпълнява: да бъдем равни.“ Музиката на групата съчетава традиционна ромска музика със съвременен рап и пее на ромски, сръбски и английски. През годините групата сътрудничи с Лондонския колеж по мода, а през 2020 г. участва във фестивала Women of the World в Лондон. По време на този фестивал те пеят в Royal Festival Hall. Членките на групата са преподавателки в музикални и танцови семинари, провеждани от GRUBB.

PRETTY LOUD

Pretty Loud is the first Roma Girl Band. Based in Zemun, Serbia, they are advocating for women's empowerment in the Romani community. The group was formed in 2014, when the all-female members started singing together as part of the NGO educational and social program GRUBB (Gypsy Roma Urban Balkan Beats). GRUBB's goal is to help young Roma take their futures into their own hands, stay in school, and receive education. According to one of Pretty Loud's members, "We want to stop the early marriages ... we want the girls themselves, and not their parents, to decide whether they want to marry or not. We want every woman to have the right to be heard, to have her dreams and to be able to fulfill them, to be equal." The group's music blends traditional Romani music with contemporary rap, and they sing in Romani, Serbian, and English. The group has previously collaborated with the London College of Fashion, and in 2020 they participated in the Women of the World Festival in London. During this festival, they performed in the Royal Festival Hall. Members of the group teach music and dance workshops held by GRUBB.

БОРЯНА РОССА

Боряна Росса (1972, София) е интердисциплинарна художничка и кураторка, доцентка и професорка в Катедрата по трансмедия в Сиракюзския университет, Ню Йорк, и сътрудничка на био-лабораторията на д-р Хайди Хенли в Катедрата по биология. Работи в областта на пърформанса, видеото, живописа и биоарта. Завършва докторантура през 2012 г. в университета Ранселеър, Ню Йорк на тема „Представленията на пола в киното на България, СССР и Русия“. Съоснователка и съдиректорка на София куиър форум. През 2004 г., заедно с художника Олег Мавроматти основава групата УЛТРАФУТУРО, която се фокусира върху социалните измерения на науката и технологиите. Произведенията ѝ са показвани във водещи музеи и биеналета по света като Бруклинския музей, Ню Йорк; MUMOK, Виена; Музей „Гараж“, Москва; Музей на Централната академия по изкуствата, Пекин; Галерия „Захета“, Варшава; „steirischer herbst“, Грац; НХГ и СГХГ, София; I и V Балканско биенале в Солун; I и V Международно биенале в Москва; Kunstwerke и Академия по изкуствата, Берлин, и др.

BORYANA ROSSA

Boryana Rossa (1972, Sofia) is an interdisciplinary artist and curator, Associate Professor in the Department of Transmedia at Syracuse University, New York, and artist in residence in the bio-laboratory of Dr. Heidi Henley in the Department of Biology. She works in the field of performance, video, painting, and bio-art. She holds Ph.D. from Rensselaer University, New York (2012) on the topic of “Gender Performance in Film from Bulgaria, USSR and Russia.” Co-founder and co-director of Sofia Queer Forum. In 2004, together with the artist Oleg Mavromatti, she established the group ULTRAFUTURO, which focuses on the social aspects of science and technology. Her works have been shown in leading museums and biennials around the world such as the Brooklyn Museum, NY; MUMOK, Vienna; Garage Museum, Moscow; CAFA Museum at Central Academy of Fine Arts, Beijing; Zacheta Gallery, Warsaw; steirischer herbst, Graz; National Art Gallery and Sofia City Art Gallery, Sofia; the 1st and the 5th Balkan Biennial in Thessaloniki; the 1st and the 5th Moscow Biennial; Kunstwerke and Academy of Arts, Berlin, etc.

ААРОН РОТ

Аарон Рот е роден в Лос Анджелис през 1998 г. и живее в България от 12-годишен. Работи между София, Лондон и Пловдив. През 2021 г. получава бакалавърска степен по живопис от Slade School of Fine Arts (Лондон) с дипломен проект по визуална култура, свързана с поп-фолк музиката. През 2021 г. реализира в София своя самостоятелна изложба „business (end) management“, по-късно показана в австрийския павилион FLUCA в Пловдив и курира изложбата с млади художници „Market of Desire: Earthly/Heavenly“.

AARON ROTH

Aaron Roth was born in Los Angeles in 1998 and has lived in Bulgaria since he was 12 years old. He works between Sofia, London, and Plovdiv. In 2021 he received a BA in painting from the Slade School of Fine Arts (London) with a diploma project on Visual Culture related to pop-folk music. In 2021 he realized in Sofia his solo exhibition “business (end) management,” later included in the Austrian pavilion FLUCA in Plovdiv, and curated the exhibition with young artists “Market of Desire: Earthly/Heavenly.”

СЕЛМА СЕЛМАН

Селма Селман е родена в Босна и Херцеговина и е от ромски произход. Завършва през 2014 г. бакалавърска степен по изобразително изкуство в Баня Лука, а през 2018 г. – Сиракюзския университет в Ню Йорк с магистърска степен по изящни изкуства в Катедрата по трансмедия. В своята работа Селман цели да разшири обхвата на колективната самоеманципация на потиснатите жени. Художничката търси да осъществи функционална, съвременна политическа съпротива, което произтича от нейния личен опит с потисничеството. Селман също е основателка на организацията „Марш на училище!“, която има за цел да предостави възможности за образование на момичета от ромски произход по целия свят, които са изключени от обществото и живеят в бедност. Тя живее и работи в Бихач, Босна и Херцеговина и Ню Йорк, САЩ. В последните години разработва съвместни проекти с художника Чонга Питър Лий, който живее между Ню Йорк и Вашингтон, окръг Колумбия. Неговата работа е съсредоточена върху „виртуалния материализъм“, синтезиращ нови факти от областта на физиката и квантовия интернет от Web 4, критическа философия на Негантропоцена и проксипънк културата. През 2016 г. той завършва Сиракюзския университет в Ню Йорк с магистърска степен по изящни изкуства в Катедрата по трансмедия. По време на следването си той използва различни медии, за да изследва неразрешимите въпроси на технологията, нашите възприятия и тяхното медиране, както и отраженията на технологията в структурите на социума.

SELMA SELMAN

Selma Selman is from Bosnia and Herzegovina and is of Romani origin. She earned her BFA in 2014 from Banja Luka University's Department of Painting. In 2018 she graduated from Syracuse University with a MFA in the Department of Transmedia. In her artworks, the ultimate aim is to protect and enable female bodies and enact a cross-scalar approach to the collective self-emancipation of oppressed women. Selman's search for functional, contemporary political resistance stems from her personal experience with oppression from various directions and scales. Selman is also the founder of the organization "Get The Heck To School" which aims to empower Roma girls all around the world who faced ostracization from society and poverty. She currently lives and works in Bihać, Bosnia and Herzegovina, and New York, USA. For the last several years, she has been working in collaboration with Chongha Peter Lee, who is currently based in New York and Washington,

D.C. Most recently, he has been building on the idea of “Virtual Materialism” synthesizing new physical facts from the Web 4 quantum internet, critical philosophy on the Neganthropocene, and proxypunk culture. In 2016, he received his MFA in Transmedia at Syracuse University, using various media to explore the irresolvable ambiguities of technology, perception, and mediation, and technology’s ramifications on social organizations.

АЛИНА СЕРБАН

Алина Сербан е награждавана актриса, драматуржка и режисьорка. Родена през 1987 г., Сербан израства в Букурещ, Румъния. Преодолявайки огромни пречки, включително бедност и дискриминация, тя става първата в ромското си семейство, завършила гимназия и университет. След като получава диплома по драма в Букурещ в Академията за театрално изкуство и кинематография, Сербан посещава училището по изкуства „Тиш“ в Ню Йорк и получава магистърска степен от Кралската академия за драматично изкуство в Лондон. Като професионална актриса, Сербан играе в множество пиеси на Шекспир под художественото ръководство на Филип Пар (сред които *Перикъл, цар на Тур*), както и продукции, представени на европейски театрални фестивали (*Turfed, The House Project, Слънцето, което не хвърля сенки*). Тя играе заедно с Бенедикт Къмбърбач в телевизионния сериал на BBC *The Last Enemy* и прави своя дебют в киното с поддържаща роля в *Written/Unwritten*, късометражен филм, спечелил повече от 20 награди. За първата си главна роля в киното Сербан участва в игралния филм на Марта Бергман *Alone at My Wedding*, чиято премиера е на Международния филмов фестивал в Кан през 2018 г. и ѝ носи няколко награди за най-добра актриса. Тя участва и като боксьорка във филма на Хюсеин Табак *Gipsy Queen*, немско-австрийска продукция, със световна премиера през 2019 г. Като драматуржка Сербан е от първите създателки на ромския феминистки политически театър с три свои пиеси, които създава до 29-годишната си възраст. Тя започва през 2009 г. със *Slumdog Roma* (по-късно преименувана на *I Declare at My Own Risk*), трогателен и често забавен моноспектакъл, в който тя разказва житейския си път на млада жена от ромски произход. През 2013 г. втората ѝ наградена пиеса изследва понятието *Дом*. Три години по-късно тя пише и режисира *The Great Shame*, първата пиеса в Румъния по темата-табу за робството на ромите, ставайки първата ромска режисьорка, чиято пиеса е включена в постоянния репертоар на Държавния театър в Румъния през 2018 г. Живее между Букурещ, Лондон и там, където я отвежда работата ѝ. Водена е от силно чувство за социална справедливост, желание да постави под въпрос предразсъдъците и привилегиите и нуждата да посади нещо добро, независимо колко малко е семето.

ALINA ȘERBAN

Alina Șerban is an award-winning actress, playwright, and director. Born in 1987, Șerban grew up in Bucharest, Romania. Overcoming tremendous obstacles, including poverty and discrimination, she became the first member of her Roma family to graduate from high school and university. After acquiring a drama de-

gree in Bucharest at the Academy of Theatrical Arts and Cinematography, Şerban attended the Tisch School of the Arts in New York, and obtained a MA from the Royal Academy of Dramatic Art in London. As a professional actress, Şerban's credits include numerous Shakespeare plays under the artistic direction of Philip Parr (among them *Périclès, Prince of Tyre*), as well as productions presented at European theatre festivals (*Turfed, The House Project, The Sun That Casts No Shadows*). She acted opposite Benedict Cumberbatch in the BBC television series *The Last Enemy*, and made her debut on the silver screen with a supporting part in *Written/Unwritten*, a short film that won more than 20 awards. For her first leading role in cinema, Şerban stars in Marta Bergman's feature film *Alone at My Wedding*, which premiered at the Cannes International Film Festival in 2018 and earned her several Best Actress awards. She also stars as a boxer in Hüseyin Tabak's *Gipsy Queen*, a German-Austrian production which premiered in 2019. As a playwright, Şerban pioneered Roma feminist political theatre, with three plays to her name by the age of 29. She led the way in 2009 with *Slumdog Roma* (later renamed to *I Declare at My Own Risk*), a poignant and often funny one-woman-show in which she recounts her life journey as a young Roma woman. In 2013, her second award-winning play explored the notion of *Home*. Three years later, she wrote and directed *The Great Shame*, Romania's first play about the taboo topic of Roma slavery, becoming the first Roma woman director to have a play included in the permanent repertoire of a state theatre in Romania in 2018. She lives between Bucharest, London, and wherever filming takes her. Her work is driven by a strong sense of social justice, a desire to question prejudice and privilege, and the need to plant some good in the world, however small the seed.

МАРТИНА СТЕФАНОВА

Мартина Стефанова е културна мениджърка, продуцентка, съоснователка и изпълнителна директорка на арт фондация „ДОМА“. Тя прекарва 12 години в Москва, където завършва магистърска степен по печатни изкуства и дизайн в Московския държавен университет по печат. Междувременно специализира медии и анимация в Южна Корея. От 2012 г. работи и активно изследва областта на съвременното изкуство като продуцентка и организаторка на редица събития, както в България, така и в чужбина, както и в партньорство с институции като Министерство на културата на България, Културен център до Министерство на външните работи на България, Национална галерия, Софийска градска художествена галерия, Топлоцентрала – Регионален център за съвременни изкуства, и независими арт пространства и галерии, създаващи мост за комуникация и сътрудничество. Между проектите ѝ са: „NEXT Balkan“ – платформа за обмен и сътрудничество между млади художници и професионалисти в областта на изкуството в балканските страни с изложби, работилници и форуми, осъществени между Сърбия, Албания, Косово и др.; „Алцек Мишев“ в партньорство с Националната галерия, проект за София арт квартал „КвАРТал“ и „КвАРТал Фестивал“; Фестивал за съвременно изкуство ДОМА с участници като Олафур Елиасон, който представя исландския павилион на Венецианското биенале през 2019 г., Пилви Такала, който представя финландския павилион там през 2022 г.; кураторка е на изложби в SAW Sofia Art Week 2019 и Contemporary Days

2019 в Градска художествена галерия „Благоевград“. От 2021 г. стартира New Creative Academy – проект за алтернативно художествено образование в партньорство с галерия „ДОЗА“. Преподава културен мениджмънт и е честа лекторка на форуми и събития, посветени на културата, изкуството и градското развитие чрез тях. Носителка е на наградата на *Forbes България* в областта „Култура, изкуства и медии“ през 2016 г. и на *Капитал* в конкурса „NEXT Generation“ за млади бизнес лидери.

MARTINA STEFANOVA

Martina Stefanova is a cultural manager, producer, co-founder, and executive director of DOMA Art Foundation. She spent 12 years in Moscow, where she graduated MA in printing arts and design from the Moscow State University of Printing. Meanwhile, she specialized in media and animation in South Korea. Since 2012 she has been working and actively researching the field of contemporary art as a producer and organizer of a number of events, both in Bulgaria and abroad, as well as working in partnership with institutions such as the Ministry of Culture of Bulgaria, Cultural Center at the Ministry of Foreign Affairs of Bulgaria, National Gallery (Bulgaria), Sofia City Art Gallery, Toplocentrala – Regional Center for Contemporary Arts, and independent art spaces and galleries, creating a bridge for communication and collaboration between the scenes. Among her projects are: “NEXT Balkan” – a platform for exchange and cooperation among young artists and art professionals in the Balkan countries with exhibitions, workshops, and forums between Serbia, Albania, Kosovo, etc.; “Alzek Misheff” in partnership with the National Gallery (Bulgaria), a project for Sofia Art District KvARTal and KvARTal Festival; DOMA Contemporary Art Festival, with participants like Ólafur Eliasson, who presented the Icelandic Pavilion at the Venice Biennale 2019, Piltvi Takala, who presented the Finnish Pavilion there in 2022; and has also curated exhibitions at SAW Sofia Art Week 2019, and Contemporary Days 2019 in the City Art Gallery of Blagoevgrad. In 2021 she launched New Creative Academy – a project for alternative art education in partnership with Doza Art Gallery. She teaches Cultural Management and is a common speaker at forums and events dedicated to culture, art, and urban development with their help. Winner of *Forbes Bulgaria*’s award in the field of Culture, Arts, and Media in 2016, and the magazine *Capital* in the NEXT Generation competition for young business leaders.

Проектът и изданието са подкрепени от програма „Социално-ангажирани изкуства“ на Национален фонд „Култура“.

The project and this edition are supported by the Socially Engaged Art Program of the National Culture Fund.

Национален
фонд
„Култура“

National
Culture Fund
Bulgaria

Това издание на София куйър форум е осъществено в партньорство с Арт фондация „ДОМА“, както и Софийски Арсенал – Музей за съвременно изкуство, Галерия „ДОЗА“ и Арт пространство Æther.

This edition of Sofia Queer Forum is carried out in partnership with DOMA Art Foundation, as well Sofia Arsenal – Museum of Contemporary Art, DOZA Gallery, and Æther Art Space.

© ЛевФем, София, 2022

© LevFem, Sofia, 2022

Признание-Некомерсиално-Без производни 4.0 България License

Attribution-NonCommercial-No Derivs 4.0 Bulgaria License

www.creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0

sofiaqueerforum.org

ISBN: 978-619-92174-1-2 (печатно издание)

ISBN: 978-619-92174-2-9 (pdf, ел. издание; download: <https://levfem.org>)

София куиър форум е събитие, което чрез средствата на съвременното изкуство изследва пола и сексуалността като паралелни системи, през които оценяваме себе си и другите. Тези системи отдавна упражняват силно влияние върху всички аспекти на културата и обществото. Влиянието, разбира се е двустрано. Затова във фокус също е поставено и изменението на понятията „пол“ и „сексуалност“ в зависимост от социалните, политически, културни и медицински фактори, присъщи за определено време и място. Темата за равенството на половете намира различни репрезентации в историята на българското изкуство и култура за последното столетие. Тази тема е винаги разглеждана във взаимовръзка с понятия като родителство, сексуалност, етнически, национален и класов произход, професионална реализация и образование, достъп до основни човешки права, между които правото на труд, свобода на словото и изразяването, и др. В контекста на форума, тези взаимовръзки придобиват съвременно звучене, в съответствие с проблемите на днешното общество. Форумът поставя всичко това в интернационален контекст с особено внимание върху пост-социалистическите общества. Освен предвидените български участници са канени артисти от различни страни. Освен произведения от областите на документалното и експериментално кино и видео изкуство, съвременното визуално и пърформанс изкуство и модата, програмата също включва артистични презентации и теоретични дискусии. София куиър форум е не само платформа за репрезентация на изкуство с определена тема, но има за цел да предостави пространство за генериране на идеи и стимул за творчество чрез срещата на различни поколения и култури.

Директори на форума: Боряна Роса и Станимир Панайотов

Sofia Queer Forum is an event that investigates, with the means of contemporary arts, gender and sexuality as parallel systems through which we value ourselves and the others around us. These systems have a strong influence on all aspects of culture and society. The influence is, of course, two-sided. This is why in focus here is also the changing of the concepts “gender” and “sexuality” depending on social, political, cultural and medical factors that are inherent in a given time and space. During the last century, the issue of gender equality finds various representations in the history of Bulgarian arts and culture. This issue is always treated in relation with concept such as parenthood, sexuality, ethnic, national and class background, professional realization and education, access to basic human rights, among which are the right to labour, the freedom of speech and expression, etc. In the context of this forum, these interrelations acquire a contemporary dimension in keeping with the problems of today’s society. The forum puts all of these together in an international context with a special attention given on post-socialist societies. Apart from the included Bulgarian participants, we invite artists from various countries. We feature art works from the areas of documentary and experimental cinema and video art, contemporary visual and performance arts, fashion, as well as artistic parties. The program also includes presentations and theoretical discussions that will touch upon subjects such as technologies and cyber feminism, as well as creating activist networks. Sofia Queer Forum is not only a platform for the representation of art with specific issues, but it also has the aim to provide space for generating ideas and creative stimulus by meeting different generations and cultures.

Directors of the forum: Boryana Rossa and Stanimir Panayotov